

Utkast pr. 22.10. Regionalt Utviklingsprogram 2010

Innhold

1. Innledning	1
Verdal/Levanger	5
2. Regionalt Utviklingsprogram – strategisk del	7
2.1 Hovedmålet i det regionale utviklingsarbeidet 2009-2012	7
2.4.1.6 Kultur og næring.....	12
2.4.4.1 Stedsutvikling.....	19
2.4.4.3.Toleranse.....	20
2.4.4.4 Kultur som livskvalitet og attraksjonskraft.....	21
3. Utviklingsområder med egne økonomiske rammer	24
3.2.1 Territorielt samarbeid (Interreg)	25
Interreg inngår som et av målene for regional utvikling i EU - Mål 3. "Territorielt samarbeid". Gjeldende interregprogram går fra 2007-2013.	25
3.2.2 Samhandling i Trøndelag	25
I sone II (Levanger) får kommunen kr xxxx som grunnbeløp.	29
Vedlegg 1: 33	
Satsinger og flerårige prosjekter i 2010	33
Verdiskaping og kompetanse	34
Verdiskaping gjennom utnyttelse av naturressursene	36
Kommunikasjoner/infrastruktur	38
Livskvalitet 39	

Regionalt Utviklingsprogram for Nord-Trøndelag 2010

Vedtatt i Fylkestinget desember 2009

Layout: NTFK Regional utviklingsavdeling
Forside: NTFK Informasjonsavdelingen
Trykk: NTFK Kopisenteret

1. Innledning

Regionalt Utviklingsprogram for Nord-Trøndelag er grunnlaget for en koordinert utviklingspolitikk for Nord-Trøndelag.

Programmet angir hovedretningen i dette arbeidet, samtidig som det legger de økonomiske rammene for virkemiddelbruken hos sentrale utviklingsaktører. Selv om Regionalt Utviklingsprogram har et bredt samfunnsperspektiv, er næringsperspektivet det mest sentrale.

1.1 Politisk grunnlag

Programmet er i utgangspunktet ettårig (2010), men hovedretningen ligger fast i fireårsperioden 2009-2012.

Regionalt Utviklingsprogram 2010 bygger på 5 viktige prosesser/dokumenter, som hver på sin måte preger innholdet. Dette er;

- Felles fylkesplan for Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Trondheim kommune 2009-2012.
(*"Kreative Trøndelag. Her alt e mulig uansett"*)
- Fylkesrådets politiske plattform 2007-2011.
(*"Med blikket mot framtida"*)
- Møter med kommuner/regionråd gjennomført vår/sommer 2009, samt fellesmøte med kommunene høsten 2009 (*"Sannanmøtet"*)
- Ungdomskonferansen (årlig)
- Økonomistategier i Fylkestinget juni 2009

Under gjengis de viktigste føringene fra disse prosesser/dokumenter:

Kort om felles fylkesplan

Hovedretningen i Regionalt Utviklingsprogram ligger fast i fireårsperioden 2009-2012 i tråd med vedtatt fylkesplan. Fylkesplanen har vært gjenstand for en omfattende prosess og debatt og vil ligge til grunn, ikke bare for en koordinert utviklingspolitikk for Trøndelag, men også for aktørenes egne utviklingsplaner. Fra felles fylkesplan er sakset følgende viktige strategiske føringer;

- Mennesket – Trøndelags viktigste ressurs
- Samhandling og forståelse mellom by og land
- En bærekraftig utvikling og verdiskaping
- Trøndelags største fortrinn.

Felles fylkesplan har videre analysert hvilke fortrinn som er de viktigst i Trøndelag:

- Teknologi, forskning og utdanning
- Kulturutfoldelse og opplevelser
- Naturressurser og matsatsing

Regionalt Utviklingsprogram for Nord-Trøndelag vil ta opp i seg og videreutvikle de områdene som er viktige for Nord-Trøndelag. (For en

mer inngående drøfting av dette vises til Felles fylkesplan for Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Trondheim kommune 2009-2012. (*"Kreative Trøndelag. Her alt e mulig uansett"*) (se også vedlegg 3)

Fylkesrådets politiske plattform

- Fylkesrådets politiske plattform for 2007-2011, **"Med blikket mot framtida"** bygger på tre grunnleggende hjørnesteiner; **Ungdom, miljø og næringsliv**

Disse hjørnesteinene er gjennomgående perspektiv for Regionalt utviklingsprogram 2010.

Signal fra fylkestinget

Ved behandlingen av fylkeskommunens økonomistrategi 2009-2012 påpekte fylkestinget behovet for en mer målrettet satsing på færre områder i Regionalt Utviklingsprogram.

Møter med kommuner/regionråd

Fylkesrådet gjennomførte våren/sommeren 2010 en møterunde med kommuner/regionråd. Som sentrale utviklingspartnere deltok Innovasjon Norge, Fylkesmannens Landbruksavdeling og Nord-Trøndelag Barne- og ungdomsråd i møtene. Fra disse prosessene ble det lagt viktige føringer på arbeidet oppsummert ved;

- Infrastruktur/kommunikasjoner, herunder stedsutvikling, breiband og mobildekning.
- Innovasjon/entreprenørskapssatsing
- Naturressursutnyttelse, herunder opplevelsesnæringer
- Kunnskapsutvikling
- Kultur som trivselsfaktor og utviklingskraft

Signaler fra Ungdomskonferansen 2009

Ungdomskonferansen 2009 ble gjennomført med 140 ungdommer og politikere fra hele fylket for sammen å diskutere framtiden til Nord-Trøndelag. Tema for årets konferanse var "Opptru – ka e det? Når ainneran sjer ned, berøre vi skyjan".

Følgende hovedsatsningsområder for fremtiden i Nord-Trøndelag ble utviklet og stemt frem:

- Videreutvikling av Plænti-kortet (rabattkort for ungdom)
- Bedre kollektivtransport i distriktene
- Miljøvennlig industrisatsing som gir trygge arbeidsplasser
- Medmenneskelinje på videregående skole
- Nord-Trøndelag – fylket med den største selvtiliten – Den glade nordtrønderen

Hovedsatsningsområdene inkluderte mer fokus på forebygging av selvmord, u-hjelp, og ikke minst Nord-Trøndelag som Norges mest attraktive og inkluderende fylke.

1.2. Forvaltningsreformen

Forvaltningsreformen skal gjennomføres fra 1. januar 2010. Gjennom Ot.prp. 10 (2008-2009) er det foreslått å overføre oppgaver fra staten til fylkeskommunene innen følgende områder: samferdsel, næringsutvikling, marin sektor, miljøvern, landbruks- og matområdet, kultur, FoU og utdanning samt regional planlegging.

Formålet med forvaltningsreformen var å sikre et levende folkestyre og sterke kommuner og robuste regioner som kan utnytte lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggerne, næringslivet og samfunnet for øvrig.

Konkrete resultater av forvaltningsreformen for Nord-Trøndelag er blant annet at vi fra årsskiftet vil inngå et regionalt forskningsfond for Midt-Norge, med en årlig forventet ramme på vel 30 millioner kroner. Videre vil fylkeskommunen fra nyttår sammen med de øvrige fylkeskommunene i landet, eie 49 % av Innovasjon Norge. På marin sektor flyttes en del forvaltnings- og utviklingsoppgaver fra Fiskeridirektoratet over på regional (fylkeskommunalt) nivå. Ansvar for store deler av vegnettet flyttes også fra statlig til regionalt nivå. På flere andre områder legges det opp til nær samhandling innenfor det regionale partnerskapet, for å løse oppgavene på en best mulig måte.

1.3. Viktige partnerskap

Partnerskap er sentralt både i utvikling og gjennomføring av programmet. Partnerskap forstås som et forpliktende samarbeid med dialog, felles ressursinnsats og ansvarsfordeling. Innenfor enkelte områder vil det være naturlig å bruke partnerskapsavtaler i gjennomføringen av strategiene. I partnerskapene må det tilstribes representasjon av begge kjønn, jfr. likestillingsloven.

RUP-partnerskapet (det strategiske partnerskapet)

Det strategiske partnerskapet knytta til Regionalt Utviklingsprogram består av fylkeskommunen, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen (LO), Innovasjon Norge (IN), Norges Forskningsråd, Fylkesmannens landbruksavdeling (FMLA), Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS), NAV Nord-Trøndelag, Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT), Selskapet for Industrivekst (SIVA), Fiskeridirektoratet (FD) og Nord-Trøndelag Barne- og Ungdomsråd (NTBUR). Fylkeskommunen har lederskap og sekretariat i dette partnerskapet.

Gjennomføringspartnerskap

Videreutvikling og gjennomføring av tiltak må skje gjennom et forpliktende samarbeid mellom partene i gjennomføringspartnerskap. Oftest vil sentrale aktører/personer i det strategiske partnerskapet avløses eller suppleres med nye aktører/personer som inngår i gjennomføringspartnerskapet. Se vedlegg 1 som viser pågående og aktuelle prosjekter for oppfølging gjennom RUP 2010.

Regionale strategiske temapartnerskap etter behov

Det vil være behov for å organisere partnerskap rundt større strategiske temaområder for å håndtere sammensatte utfordringer. Eksempler på dette er "Tenkeloft Trøndersk landbruk" og "Marint Forum" - andre temapartnerskap kan være kulturområdet, FOU/kompetanse, innovasjon, entreprenørskap eller ungdomssatsing. Ansvar, ressursbruk, beslutningsmyndighet og gjennomføringsansvar drøftes i felleskap og kan om nødvendig konkretiseres gjennom avtaler.

1.4 Regionale samarbeid i Nord-Trøndelag

I et distriktsfylke er regionalt samarbeid viktig både for å ha tilstrekkelig fagkompetanse og gode tjenester til befolkningen.

I et samfunn som utvikler seg både nasjonalt og internasjonalt, er forpliktende samarbeid og regionalisering en forutsetning for å lykkes. Jo mindre enhetene er, jo mer sårbare er de for konkurranse og derav nedbygging og marginalisering. Uavhengig av størrelse vil omstillings- og tilpasningsevne være viktige faktorer for regioners konkurransevne og utvikling.

Over år er det utviklet et bredt og omfattende regionalt samarbeid i Nord-Trøndelag. Intensitet og kompleksitet i disse samarbeidene er forskjellig – skalaen går fra mer løslige og strategiske samarbeidkonstellasjoner på den ene siden, til omfattende tjenestesamarbeid for eksempel gjennom samkommuner på den andre. Under gis en oversikt (ikke utfyllende) over viktige samarbeidsregioner, og noen karakteristika ved dem:

Midtre-Namdal regionråd (Namsos, Overhalla, Namdalseid, Flatanger og Fosnes)

Disse kommunene har et samarbeid både knytta til utviklingsstrategier, regionalt utviklingsarbeid og tjenester. Fra 2010 etableres samkommunesamarbeid mellom fire av kommunene; Namsos, Overhalla, Namdalseid og Fosnes.

Indre-Namdal regionråd (Røyrvik, Namsskogan, Grong, Lierne, Høylandet og Snåsa)

Kommunene har et regionalt samarbeid både knytta til planlegging, tjenester og regionalt utviklingsarbeid (bl.a. regionalt næringsfond). Basis for samarbeidet er en egen fylkesdelplan for regionen.

Kystgruppen (Vikna, Nærøy og Leka)

Kommunene har et regionalt samarbeid knytta til utviklingsstrategier og regionalt utviklingsarbeid (bl.a. regionalt næringsfond). Fra 2009 samarbeider de tre kommunene for å iverksette et regionalt omstillingsarbeid (se også kap. 3.3).

Værnesregionen (Frosta, Meråker, Stjørdal, Malvik, Tydal og Selbu)

Dette regionsamarbeidet går over fylkesgrensa, og det er nylig vedtatt å sette i gang arbeid med et eget handlingsprogram for regional utvikling og interessepolitikk.

Verdal/Levanger.

Kommunene har samarbeid både knytta til utviklingsarbeid (bl.a. felles fond) og felles utviklingsselskap. Kommunene er i gang med et samkommuneforsøk innenfor en rekke tjenesteområder.

INVEST (Verran, Steinkjer og Inderøy)

Kommunene samarbeider om felles fond og ulike kommunale tjenester. Mosvik kommune har innleda forhandlinger om samarbeid med Investkommunene.

Fosenregionen(Leksvik, Mosvik, Ørland, Bjugn, Osen, Roan, Rissa, Åfjord)

Dette samarbeidet går også over fylkesgrensen og kommunene samarbeider gjennom Fosen Regionråd. Dette gjelder både ulike tjenesteområder og innen strategisk planlegging for regionen.

Frostating (Verran, Steinkjer og Inderøy, Verdal, Levanger, Frosta, Meråker og Stjørdal)

Disse kommunene møtes årlig for å samordne overordnede strategier innen viktige saker for regionen, bl.a. innen infrastrukturområdet.

Namdalstinget (Namsos, Overhalla, Namdalseid, Flatanger og Fosnes, Røyrvik, Namsskogan, Grong, Lierne, Høylandet og Snåsa, Vikna, Nærøy og Leka)

Disse kommunene møtes årlig for å samordne overordnede strategier innen viktige områder for regionen.

1.5 Sentrale perspektiv

I Regionalt Utviklingsprogram er næringsperspektivet det overordnede, men i tillegg legger kjønns- og miljøperspektivet viktige føringer for arbeidet.

Miljøperspektivet

Miljøperspektivet er framhevet i fylkesrådets plattform. Det er utarbeidet et forslag til klima- og energiplan for Nord-Trøndelag, som kommer til behandling i fylkestinget i februar 2010. Ambisjonen er å redusere utslippene av klimagasser fra egen virksomhet med 50%, og bidra til 30% reduksjon i fylket som helhet. Et viktig ledd i dette arbeidet er kommunenes klimaplaner. Fylkesrådet ønsker at prosjekter som gjennomføres som en del av Regionalt Utviklingsprogram skal sees i et slikt perspektiv, og det er et mål at alle søkere skal presentere en vurdering av prosjektets klimabelastning.

Klima- og energiarbeidet er mer konkret omtalt i kapittel 2.4.2.5.

Ungdomsperspektivet

Ungdomsperspektivet er sentralt - ikke minst ut fra at fylket har mål om å framstå som attraktivt for de som skal bo og jobbe her i framtida. Det er også viktig at ungdom gis innflytelse på alle områder av samfunnslivet.

Kjønnsperspektivet

Fylkesrådet er opptatt av at Nord-Trøndelag skal være attraktivt og gi utviklingsmuligheter for begge kjønn. Utviklingsarbeidet i Nord-Trøndelag må derfor fortsatt ha et sterkt fokus på prosesser og ordninger som stimulerer sterkere til deltakelse fra kvinner.

Fylkesrådet har de siste årene vært tydelig på dette gjennom å forsterke kravet om at prosjekter som gis støtte gjennom programmet skal ha en kjønnsbalansert representasjon i ulike prosjektgrupper. Videre skal kjønnsperspektivet framgå som en del av prosjektrapporteringen. Hvis dette fravikes skal det spesielt begrunnes og vedtas av fylkesrådet selv.

Kjønnsperspektivet er også en sentral føring for de andre aktørene som disponerer virkemidler gjennom programmet.

1.6 Hvem gjelder føringene i programmet for?

Føringene i Regionalt Utviklingsprogram gjelder for alle som forvalter virkemidler direkte gjennom programmet. Dette betyr ikke at programmet skal styre virkemiddelbruken hos disse aktørene i detalj; det skal være rom for lokal tilpasning slik at tiltaksarbeidet i den enkelte kommune/region skal kunne møte gjeldende lokale utfordringer. I rapporteringene er det likevel viktig at disse aktørene også synliggjør hvordan de politiske føringene fra fylkesrådet er ivaretatt.

Som ledd i en helhetlig utviklingspolitikk må programmet ha påvirkning på andre virkemiddelaktører som bidrar i det regionale utviklingsrommet, men hvor virkemidlene er mer frittstående i forhold til fylkestinget. Gjennom RUP-partnerskapet deltar både SIVA, NAV, Fylkesmannens landbruksavdeling og Høgskolen i Nord-Trøndelag og det er viktig at disse aktørene også legger opp sin virkemiddelbruk og sitt utviklingsarbeid slik at dette understøtter en samlet utviklingspolitikk for Nord-Trøndelag.

2. Regionalt Utviklingsprogram – strategisk del

2.1 Hovedmålet i det regionale utviklingsarbeidet 2009-2012

I tråd med føringene gjengitt i kapittel 1.1 (Politisk grunnlag) er det langsiktige hovedmålet for Regionalt Utviklingsprogram 2009-2012:

”Verdiskaping og livskvalitet i Nord-Trøndelag”.

Hovedmålsettingen tar dermed opp i seg både en klar næringsdimensjon og en breiere samfunnsmessig dimensjon knytta til livsvilkårene i fylket. I dette ligger også den innlysende sammenhengen mellom disse dimensjonene. Næringsmessig vekst er en forutsetning for en positiv utvikling i andre deler av samfunnet.

Programmets satsinger skal bidra til et meningsfylt liv og et godt samfunn for menneskene som bor her - noe å leve av og noe å leve for. Det er menneskene – alle de som bor og virker i regionen – som er den aller viktigste ressursen. Nord-Trøndelag er av de fylker med størst andel personer utenfor det ordinære arbeidsmarkedet. Det må være en ambisjon å trekke flere av disse inn i aktivt arbeid.

I forhold til næringsdimensjonen blir det derfor sentralt å underbygge de områder der vi har sterke næringsmiljø og potensialer for videre vekst og utvikling. Kunnskapsutvikling i tråd med næringslivets behov, og en aktiv holdning til innovasjon og nye løsninger, er viktig for utvikling av næringslivet i fylket. Her blir fylkets skoler og kunnskapsmiljø sentrale. HiNT representerer viktige basiskompetanseområder som forretningsutvikling, ledelse og personal. Det er også viktig at ledende teknologimiljø i Trondheim i større grad framstår som en ressurs for nord-trøndersk næringsliv. Samtidig må det innen næringslivet skapes økt forståelse for nytteverdien av disse miljøene.

Globaliseringen, klimatrusselen, endringer i alderssammensetning og urbanisering er eksempler på globale trender som har stor innvirkning på samfunnsutviklingen. Dette medfører nye utfordringer og muligheter for samfunnet. Økt internasjonal eksponering av næringslivet er også en viktig del av dette. Derfor må de siste års satsinger for å skape et mer internasjonalt orientert næringsliv i regionen fortsette.

For å utvikle næring og bolyst må det legges til rette for at mennesker kan utvikle sitt talent og sitt kreative potensial. Dette kan skje gjennom samspill med andre, god lagånd, og gjennom å bli stimulert av tverrfaglighet, åpenhet og mangfold. Skal vi lykkes med å sikre god deltakelse i samfunnslivet må vi også legge forholdene godt til rette. Det gjelder en offensiv satsing på universell utforming, gjennom gode veier og kommunikasjoner, samt å sørge for at alle deler av fylket får mulighet til å ta i bruk de mulighetene som ny teknologi gir.

Tilgangen til tilrettelagt kulturell infrastruktur som møteplasser, kultur/ idrettsanlegg og tilstedeværelsen av frivillige organisasjoner er viktig for folks bolyst. En annen viktig dimensjon er kultur og opplevelser, som er i ferd med å bli en stadig viktigere del av verdiskapingen i Trøndelag. Kulturbasert næringsutvikling kan være kommersialisering av kultur og

historiske tradisjoner, men det kan også dreie seg om å koble kultur og teknologi for å skape nye og spennende opplevelser.

2.2 Et tydeligere næringsperspektiv

Fylkesrådet er opptatt av at satsingene gjennom Regionalt Utviklingsprogram skal ha et tydelig næringsperspektiv. Det betyr at det som hovedregel skal være en næringsmessig begrunnelse for bruken av midler gjennom programmet. Dette gjelder også de virkemidler som legges ut som rammer til andre aktører.

I Regionalt Utviklingsprogram 2010 videreføres målsettingen om at **90 prosent** av virkemidlene skal gå til prosjekter der målet direkte eller indirekte er næringsutvikling (se vedlegg 4, Målstyring i RUP 2010). Næringsperspektivet blir derfor en viktig parameter i vurderingen av hvilke prosjekter som skal støttes gjennom programmet. (se også kap. 2.4.5 Prinsipper for bruken av virkemidler). Resterende 10 prosent kan imidlertid gå til delfinansiering av eksempelvis kultur- og utdanningsprosjekter.

2.3. Finanskrisen og konjunkturer

Den internasjonale finanskrisen utviklet seg til å bli en økonomisk krise i bredere forstand. Den har gitt seg dramatiske utslag i mange land med stor arbeidsledighet til følge. Selv om en del piler nå begynner å peke oppover igjen, er det ikke grunnlag for å tro at krisen er over. Finansnæringen vil måtte være mer restriktiv enn før krisen, og stor arbeidsledighet i mange land vil ha betydning for kjøpekraften. Norge har sluppet billigere unna bla fordi det er ført en sterk motkonjunkturpolitikk fra myndighetene og at Norge ikke er særlig tungt representert i typiske krisenæringer som f. eks bilindustrien.

På samme måte som resten av Norge, har Nord-Trøndelag sluppet relativt lett fra krisen. Fylkets næringsstruktur, med en stor andel sysselsatte innen landbruk og offentlig sektor, gjør at vi unngår de store konjunktursvingningene. Arbeidsledigheten er på 3%, og vi skal ikke mer enn fire år tilbake i tid for å finne høyere tall på dette. Og det er et faktum at mange næringer er relativt upåvirket av de internasjonale strømninger. Laksenæringen er et eksempel på en eksportnæring som også er svært viktig for Nord-Trøndelag. I denne næringen har både priser og volum gått opp. Men også andre næringer merker lite til den internasjonale situasjonen enten fordi de konkurrerer i et nasjonalt marked eller retter seg mot et forbrukermarked som har opprettholdt sin høye kjøpekraft. Kjøpekraften har sågar blitt stimulert gjennom rekordlave renter. Norges Banks styringsrente ble sommeren 2009 satt ned til 1,25%.

Innenfor dette store bildet er det imidlertid betydelige nyanser. Den internasjonale usikkerheten har gitt seg utslag i en avventende holdning når det gjelder investeringer på sokkelen. Aker Verdal har merket dette til fulle og for tiden er de uten oppdrag. De skal redusere bemanningen med 150, og det ligger an til at resten av arbeidsstokken blir permittert vinteren 2009. Offensive planer på vindkraft, bla. hvor Aker Verdal har fått

et Arena-prosjekt, kompenserer ikke for problemene i oljemarkedet, fordi dette vil kunne gi sysselsetting først om noen år.

Også Norske Skog på Skogn nedbemanner. Neste år skal de være 50 ansatte mindre. Selv om fabrikken på Skogn er blant de mest effektive i verden, får den internasjonale situasjonen også konsekvenser for den. Norske Skog er verdens nest største produsent av avisepapir, og må ta sin del av den kapasitetsreduksjon som er nødvendig for å få til bedre markedsbalanse. Finanskrisen har forsterket tendensen med fall i avisepapirforbruket.

I Ytre Namdal er det en bekymringsfull situasjon ved Moen-konsernets verft i Nærøy. Hele bransjen er preget av ordretørke ettersom mange av verftene har levert til oljeindustrien, og dette merkes også i Ytre Namdal. Det nye reparasjonsverkstedet i Ottersøy måtte innstille virksomheten tidligere i år.

Disse omfattende utfordringene innen fylkets industrimiljø gjør det nødvendig med tilgjengelige virkemidler på regionalt nivå som kan virke på tvers av bransjer og kommunegrenser.

Reiselivet er blitt betydelig preget av den internasjonale situasjon. Antallet turister til Norge har gått ned, og særlig er det det britiske og asiatiske markedet som har sviktet. Men sviktende inntekter fra turister har blitt kompensert med at nordmenn reiser mer i eget land. Antall overnattinger i Nord-Trøndelag har derfor økt fra 2008 til 2009.

Men også krisen har sine positive sider. I en undersøkelse gjort for Arena Trøndelag sier 60 prosent av bedriftene at finanskrisen har ført til at de orienterer seg mot nye markeder. Hver tredje bedrift oppgir at de nå øker fokuset på produktutvikling og FOU, og nesten halvparten av bedriftene oppgir at de benytter lavkonjunkturen til å øke innsatsen på kompetanseutvikling.

Det offentlige virkemiddelapparatet har merket krisen i form av økt etterspørsel. I første halvår 2009 lånte Innovasjon Norge i Nord-Trøndelag ut 3 ganger så mye som det som vanligvis gjøres på et helt år, og NAV har satt inn store summer på kompetansetiltak. Fylkeskommunen har også registrert større etterspørsel etter virkemidler. Økningen forventes å vedvare i 2010.

2.4 Strategiske innsatsområder i 2010

I dette kapitlet trekkes opp fire innsatsområder det skal satses på i 2010.

Innsatsområdene som er valgt har et langsiktig perspektiv. For å ha dynamikk i arbeidet er det viktig at innsatsområdene vurderes årlig. De er valgt videreført for 2010.

Innen hvert innsatsområde er det satt opp en rekke strategier/ oppfølgingspunkter som vil være viktig for oppfølgingsarbeidet. En del av dette er oppfølging av allerede vedtatte planer, slik som for eksempel Reiselivsstrategi for Trøndelag og Marin Strategiplan.

Det avsettes i 2010 **xxxxxx** kroner for fylkeskommunens oppfølging av innsatsområdene. Det er angitt indikative økonomiske rammer for de ulike innsatsområdene. Også disse er gjenstand for årlig vurdering bl.a. i henhold til de virkemidler som til enhver tid er tilgjengelige, men er videreført for 2010.

2.4.1 Verdiskaping og kompetanse

Innledning

Verdiskaping og kompetanse henger uløselig sammen, og enkeltområder som er særlig viktig i denne sammenheng er:

2.4.1.1 Bedre tilgangen på FoU til næringslivet

Forskning og utvikling (FoU) skjer både direkte i bedriftene og på de enkelte forskningsinstitusjoner og institutter. Nord-Trøndelag ligger lavt på forskningsstatistikken. Bedriftsundersøkelser i Trøndelag viser at bedriftene ønsker å øke bruken av FoU, og det er et mål å øke bruken av FoU. Det er ønskelig med et nærmere samarbeid mellom fylkets egne FoU-institusjoner, HINT og TFU, og næringslivet i denne forbindelse og den fordelen som ligger i nærheten til NTNU og SINTEF må utnyttes bedre.

”VRI Trøndelag” står for ”virkemidler for regional FoU og innovasjon i Trøndelag” og er den regionale satsingen som kommer av at Norges Forskningsråd har lagt ut noen av sine tidligere programmer til regionene. Satsingsområdene er mat, opplevelser og miljøteknologi/fornybar energi. Programmet har en ramme på om lag 60 mill. kroner over tre år. Målet for VRI Trøndelag er å styrke FoU-basert kunnskapsutvikling, innovasjon og verdiskaping i og for regionen, særlig gjennom økt samarbeid mellom næringslivet og FoU-institusjonene. VRI skal bidra til økt samhandling mellom regionens FoU-miljøer, men også til økt samhandling mellom de ulike virkemiddelaktørene.

Regionale forskningsfond kommer fra 2010 og gir nye muligheter for finansiering av regionalt relevante forskningsprosjekter som ikke kan finansieres gjennom nasjonale forskningsprogrammer. I 2010 vil satsingen være konsentrert om samme områder som VRI, samtidig som FoU knytta til offentlig sektor vil være et satsingsområde. Det skal også iverksettes en strategiprosess for å meisle ut den mer langsiktige satsingen rundt dette virkemidlet.

SkatteFunn er en ordning som styrker bedriftenes muligheter for å sette i gang FoU-prosjekter.

Grønn forskning er et prosjekt som er satt i gang i Trøndelag for å styrke forskningsinnsatsen i regionen innenfor landbruksområdet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Bruke VRI aktivt overfor næringslivet*
- *Iverksette ordningen med Regionale Forskningsfond*
- *Utarbeide en langsiktig Regionale FoU-strategi som grunnlag for satsingene gjennom Regionale Forskningsfond*

2.4.1.2 Innovasjonsselskapene som utviklingspartner

Det er de siste årene etablert en rekke innovasjonsselskaper i fylket. Dette er kunnskapsparker, næringshager og inkubatorer. Eksempler på inkubatorer er Proneo's Ungkubator og Mat- og naturinkubator. I 2009 har vi følgende miljøer i Nord-Trøndelag: Namdalshagen, Kunnskapsparken Nord-Trøndelag, Proneo, Tindved kulturhage, Fiborgtangen Vekst og Leksvik Industrielle Vekst.

De nevnte innovasjonsselskapene skal bidra til god samhandling mellom gründere, bedrifter og FoU-miljø.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Stimulere til en større grad av samhandling mellom de ulike innovasjonsmiljøene*
- *Bidra til at innovasjonsmiljøene fyller en regional rolle*

2.4.1.3 Entreprenørskapssatsing

Målet for entreprenørskapssatsingen er å bidra til økt omfang av lønnsomme etableringer.

Det er en utfordring i Nord-Trøndelag at fylket har en lavere etableringsfrekvens enn de fleste andre fylker i landet og at for få av de nyetablerte selskapene vokser noe særlig.

Innovasjon Norge prioriterer entreprenørskap og disponerer virkemidler både til å støtte etablerere og til kompetansetiltak. På vegne av partnerskapet har Innovasjon Norge fått ansvar for etablereropplæringen. Mer enn tidligere kommer denne nå til å være en del av et helhetlig tilbud til etablererne.

Ungdom er en prioritert gruppe innenfor entreprenørskap. Kommunenes og skolenes entreprenørskapsarbeid, Ungt Entreprenørskap, Ung Tiltakslyst og Innovasjon Norges prosjekt Alkymisten er viktig i denne sammenheng. HiNT innfører prinsippet om at entreprenørskap skal inngå i alle utdanningene. Alle lærere bør ha en aktiv holdning til entreprenørskap. Lærerutdanninga ved HiNT er en viktig basis for dette arbeidet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp Strategi for entreprenørskap for ungdom i Nord-Trøndelag*

2.4.1.4 Økt tilgang på kvalifisert arbeidskraft

I Norge er en stor del av den voksne befolkningen i arbeid sammenliknet med andre land. Vi vil også ha vekst i befolkningen i årene framover, men på grunn av aldring i befolkningen vil ikke arbeidsstyrken øke. Svært mange er utenfor den ordinære arbeidsstyrken. I Nord-Trøndelag utgjør dette en større andel enn i de fleste andre fylker. Med riktig tilrettelegging kunne mange av disse være tilgjengelig i arbeidslivet.

Selv om dagens arbeidsmarked på grunn av konjunktorene er nede i en bølgedal, vil arbeidskraft på lengre sikt være en knapp ressurs. Derfor er det viktig å sette inn tiltak som bidrar til å beholde arbeidskraft i bedriftene. (jfr. kap. 2.4.4.2 om folkehelse) I denne sammenheng vil tiltak

som kan bidra til økt kompetanse med tanke på framtida være avgjørende.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Bidra til at kompetansen beholdes og økes selv i lavkonjunktur*
- *Tilrettelegge for inkludering av utenlandsk arbeidskraft*
- *Bedre tilpasning mellom utdanning og arbeidslivets behov for kompetanse*

2.4.1.5 Internasjonaliseringsarbeid

Det internasjonale perspektivet skal være gjennomgående i utviklingsarbeidet. Globalisering, teknologisk utvikling og et åpnere marked påvirker utviklingen. Det antas at internasjonale trender i enda sterkere grad vil prege den framtidige næringsutviklingen og morgendagens bedriftsledere. Derfor må vi ha fokus på internasjonalt arbeid både gjennom oppvekst og utdanning.

Den internasjonale arbeidsdelingen utvides. Bedrifter fusjoneres eller kjøpes opp og blir dermed del av globale verdikjeder og betydningen av ny kunnskap gjennom nettverk og strategiske allianser internasjonalt øker. Vi er avhengig av stor arbeidsinnvandring og konkurransen om arbeidskraft og talenter skjerpes – også internasjonalt. Samtidig er nye energikilder og ny teknologi av avgjørende betydning for å møte klimautfordringene, og dette kan gi konkurransefortrinn for norske bedrifter. Det er grunnlag for å si at globalisering, mangel på arbeidskraft og skjerpede miljøkrav er viktige drivere for innovasjon i bedriftene.

Gjennom representasjon i over 30 land åpner Innovasjon Norge opp for et stort potensial for koplinger mellom næringsliv ute og hjemme. I tillegg til å bistå enkeltbedrifter, kan Innovasjon Norge skaffe kunnskap om bransjer, trender eller regioner.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Gjennomføre tiltak for å gjøre næringslivet internasjonalt konkurransedyktig*
- *Følge opp internasjonal strategi*

2.4.1.6 Kultur og næring

I arbeidet med å utvikle regionens attraktivitet står kulturen sentralt. I den sammenheng er det viktig å legge til rette for at kulturvirksomhet i større grad sees i et næringsperspektiv.

En stadig større grad av økonomien knyttes til varer og tjenester som gir opplevelser og identitet. Kultur inngår som innsatsfaktor i andre næringer og kulturbaserte næringer utgjør en viktig del av lokal kultur og identitet.

Kultur og opplevelser kan brukes aktivt for å utvikle attraktive steder og bygder. Trøndelags mange kulturminner, landbruksbygg i kulturlandskapet, kulturmiljøer og særpregede bygningsmiljøer styrker identiteten og gir mulighet for stedsbasert næringsutvikling. Et vellykket samarbeid mellom kulturliv og næringsliv kan best utvikles når kulturliv og kulturmiljøer har en høy kvalitet som utgangspunkt. Utdanningsmiljøene i fylket har klare ambisjoner om å bidra i dette arbeidet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp Strategi for utvikling av kulturnæringene i Trøndelag*

2.4.1.7 Reiseliv

Nord-Trøndelag har et betydelig potensial i reiselivssammenheng.

Reiselivsstrategien for Trøndelag 2008-2020 har som mål at Trøndelag skal ha en vekst større enn landsgjennomsnittet og framstå som et bærekraftig reisemål. For å oppnå dette, er det trukket opp åtte strategier. Et viktig fokus er at reiselivsnæringen må ta steget fra å produsere tradisjonelle reiselivsprodukter til å samarbeide om å skape helhetlige opplevelsprodukt som inkluderer kultur, mat, historie, natur og aktiviteter i tillegg til transport og overnatting. Oppfølgingen skjer gjennom to-årige handlingsplaner.

Reiselivsutviklingsarbeidet i Nord-Trøndelag skal være forankret i Trøndersk reiselivsstrategi. Det vil imidlertid være en rekke tiltak som gjennomføres på nordtrøndersk nivå, både lokalt og regionalt, for å styrke Nord-Trøndelag som reisemål. Dette gjelder spesielt innenfor strategiene tematisert produktutvikling og reisemålsutvikling og å gjøre produktene bookbare. Det gjelder også å arbeide for at Nord-Trøndelag skal være synlig i den nasjonale markedsføringen i utlandet.

Strategier/oppfølgingspunkter

- *Følge opp tiltak i Reiselivsstrategi for Trøndelag 2008-2020*

2.4.2 Verdiskaping gjennom bruk av naturressurseneInnledning.

Naturressursene er viktige for utviklinga i fylket vårt. Både som grunnlag for lokal sysselsetting og bosetting og for å skaffe viktige råvarer til industri og for eksport. Det legges vekt på bærekraftig utnyttning der det tas miljøhensyn slik at framtidige ressurser og miljøkvaliteter ivaretas.

Strukturrasjonalisering og kamp om arbeidskrafta utfordrer mange av våre lokalsamfunn. Samtidig gir samfunnsutvikling og nye trender muligheter for å utvikle nye produkter og tjenester.

2.4.2.1 Landbruksmeldinga

Landbruksmelding for Trøndelag (2009) vil bli behandla av fylkestingene i februar 2010. Meldinga beskriver sentrale utviklingstrekk, synliggjør utfordringer og muligheter og foreslår aktuelle strategier framover. Trøndelag har gode forutsetninger for å ha et aktivt landbruk, og vi har fortsatt et åpent og variert kulturlandskap som det kan bygges vidare på. Etterspørselen etter mat er økende og det ligger store muligheter knytta til utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket. Den største utfordringa for landbruket er svak lønnsomhet. Dette gjør det vanskelig å fornye driftsapparatet i tilstrekkelig grad. Landbruksmeldinga beskriver følgende mål/tiltak:

Visjon: Trøndersk landbruk – livsglede og verdiskaping

Mål/satsinger:

- Attraktiv næring for kompetente mennesker
- Attraktive bygdesamfunn
- Økt verdiskaping av landbrukets samlede ressurser
- Miljø og klimavennlig næring
- Trøndelag en viktig del av kystskogbruket

2.4.2.2 Mat

Matsektoren inkludert foredling og primærproduksjon både fra sjø og land, er den største sektoren målt i verdiskaping og sysselsetting i fylket. Kystområdene i Trøndelag er blant de beste i verden for havbruk. Trøndersk fiskeoppdrett har over år vært det mest lønnsomme og miljøbevisste i landet. Fiskerinæringa viser nytenking gjennom utnyttelse av nye fangstbare arter. (LUR) Maneter og kongsnegl er nye arter som det drives forsøk med bl.a i fangsting. Disse artene har et betydelig potensial i asiatiske markeder.

Innen primærnæringene er det en rekke virkemidler som styrer utviklingen. Utfordringen ligger spesielt i å medvirke til gode nasjonale og lokale rammebetingelser. Landbruksmeldinga for Trøndelag peker på flere slike forhold. Verdiskapingsprogrammet Mat har fra 2008 tydeliggjort en økt satsing på bedrifter som ønsker å vokse, og fra 2009 utviklet en ny vekststrategisatsing. Markedet, både forbrukerne, dagligvare og serveringsnæringa, viser en økt etterspørsel etter lokale spesialiteter. Mange trønderske lokalmatbedrifter er en del av denne målgruppen etter flere år med systematisk arbeid. Det må jobbes målbevisst for å styrke den brede kompetansen og det økonomiske virkemiddelverktøyet bedriftene trenger for å gå inn i en vekstfase. For å lykkes vil det også være nødvendig med økt samarbeid mellom produsentene for å ha ryggrad til å klare en vekstsatsing. Økt markedsadgang setter store krav til bl.a. kvalitetssikring, volum, distribusjon, avtaleverk, kundeoppfølging og andre forbrukerretta tiltak.

Nord-Trøndelag har i norsk sammenheng kommet langt i arbeidet med å styrke verdiskapinga knytta til lokal matproduksjon og utvikling av økologisk landbruk.

Marin Strategiplan Trøndelag 2007-2010 er overordnet plan- og strategidokument i Trøndelag for å få til økt verdiskaping på marin sektor. I tillegg til denne planen har det i løpet av de senere år vært et stort fokus på verdiskaping og miljøtenking ifb.m. vill-laksfisket, rømningsproblematikk i havbruksnæringa og bevaring av bestander i nord-trønderske elver. Kunnskapssenter for laks og vannmiljø er opprettet i Namsos. Dette har kommet inn på statsbudsjettet med årlige bevilgninger og har p.t 3 tilsatte.

Innen marin sektor er det viktig å sikre gode rammebetingelser for vekst innen konsesjonsreguleringene for lakseoppdrett, samt øke forståelsen for at fiskerinæringa i regionen er svært sårbar ut fra et den er relativt liten i landsmålestokk. For å utløse verdiskapingspotensialet i sektoren må det settes fokus på arbeidskraftbehov, rekruttering og omdømmebygging. Dette gjøres gjennom flere trønderske /nasjonale delprosjekter. ("Kysten er klar", "Sett sjøbein" m.fl.)

Blå og grønn sektor er preget av strukturutvikling både innen foredling og primærproduksjon og økning av volumet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Bidra til økt volumproduksjon gjennom å styrke kompetansen i både blå og grønn sektor*
- *Trøndelagsfylkene som foregangsfylker for økologisk landbruk*
- *Videreutvikle lokal mat og koble dette med reiseliv*
- *Følge opp tiltak i Marin Strategiplan*

2.4.2.3 Taktskifte for nye næringer på bygdene

Det er behov for et taktskifte i arbeidet med å utvikle nye næringer på bygdene. Strukturendringene i primærnæringene og nye markedsområder gir muligheter for ny næringsutvikling, slik at vi fortsatt kan utvikle attraktive lokalsamfunn. Det er en utfordring å bidra til en integrert bygdeutvikling der utvikling av næring, attraktivitet, landskap og stedsutvikling skjer i en sammenheng.

Lokal matproduksjon og natur- og kulturbasert reiseliv er eksempler på nye næringer på bygdene. Her kan nevnes at det fem-årige prosjektet "Magiske og verdifulle opplevelser i nord-trøndersk natur" er valgt ut som ett av ti nasjonale prosjekt i Verdiskapingsprogram for naturarven. Et annet eksempel er utvikling av grønne helse- og velferdstjenester som er en ny satsing, som representerer et viktig område for utvikling av næringsmessig tjenesteyting. Dette inngår sammen med "Gården som pedagogisk ressurs" i "Inn på tunet"-satsinga. Det legges vekt på at flere kommuner utvikler opplegg for "Gården som pedagogisk ressurs". Dette sees også i sammenheng med entreprenørskapsarbeidet i skolesystemet. (se også kap. 2.4.1.3). Landbruksmeldinga peker på mulighetene som ligger i kulturlandskapet som grunnlag for næringsutvikling. I andre deler av landet er det satset på landskapsparker. Dette er unike natur- og kulturlandskap der lokalsamfunn og næring blir utvikla i fellesskap.

Strategier/oppfølgingspunkter

- *Oppfølging av Landbruksmelding for Trøndelag (2009) og strategi for landbruksrelatert næringsutvikling i Nord-Trøndelag 2009-2012.*
- *Kulturlandskap som grunnlag for ny næringsutvikling og attraktive bygdesamfunn*

2.4.2.4 Skogsatsingen

Skogsektoren med foredlingsindustrien i fylket er den nest største sektoren ut fra omsetning, samtidig som den er den største eksportnæringa. Nord-Trøndelag, som i Kystskogbruket forøvrig, har et stort potensial for økt aktivitet og verdiskaping. Det ligger i høgere ressursutnyttelse ved økt hogst til trebruk og bioenergi, samt en klimaeffekt gjennom aktive skogtiltak.

Skogkulturaktiviteten med bl.a. foryngelse og skjøtsel er lavere enn det hogsten skulle tilsi. Det må derfor legges tilrette for en aktivitetsøkning som sikrer kvalitet i framtidsskogen. Økt ressursutnyttning og verdiskaping betinger en målretta utbygging av en funksjonell infrastruktur. Dette handler om økt veibygging og utvikling av

driftsmetoder og logistikk som sikrer økt tilgang til skogressursene slik at en får tatt ut verdiskapingspotensialene som er i verdikjedene. For å få til økt avvirkning er det viktig å ha fokus på skogeieren som forvalter og beslutningstaker. Skogressursene er fordelt på mange og relativt små eiendommer og det blir derfor viktig med tiltak som legger tilrette for at de mange skogeierne finner å ville utnytte sine skogressurser i næringsmessig sammenheng. Skognæringa i Trøndelag sin virksomhetside er at næringa fortsatt skal være en av de største verdiskaperne i Trøndelag. På grunnlag av Kystskogmeldinga er det utarbeidet et felles fylkeskommunalt oppfølgingsprogram som vil gå over flere år.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp tiltak i Kystskogmeldinga i samarbeid med aktuelle fylker gjennom fylkeskommunalt oppfølgingsprogram*
- *Følge opp samarbeidet i regi av Skognæringa i Trøndelag og i regionale skognæringsforum*
- *Støtte og utvikle kompetansetiltak i næringa*

2.4.2.5 Klima og energi

Fylkestinget har satt ambisiøse mål for klima- og energiarbeidet. For å nå disse målene må klimagassutslipp og energibruk vurderes i all menneskelig aktivitet i Nord-Trøndelag. I tillegg skal det fokuseres på produksjon av fornybar energi. Klima- og energiplan for Nord-Trøndelag behandles i fylkestinget i februar 2010.

Kommunene har utformet, eller er i ferd med å utarbeide, egne klima- og energiplaner. Ambisjonsnivået og tilnærmingen i disse planene er noe forskjellig. Det er behov for samhandling for å løse klimautfordringene. Nord-Trøndelag har stor matproduksjon, og sektoren bidrar med en stor del av fylkets utslipp av klimagass. Det vil være viktig å bidra til mer klimavennlig utvikling av matproduksjon både i blå og grønn sektor. Skogbruket og bruk av tre har store muligheter til å binde og lagre CO₂. Det bør derfor legges vekt på økt skogaktivitet og bruk av tre i bygg, som bioenergi og til erstatning for mindre klimavennlige materialer.

Innen produksjon av fornybar energi har Nord-Trøndelag potensial til å ligge i fremste rekke. Potensialet er størst innen vindkraft og bioenergi, men også innen små vannkraftanlegg. Jordvarme er også aktuelt å utvikle. Fylkeskommunen er i ferd med å utarbeide en plan for småkraft, som vil bli lagt fram for fylkestinget tidlig i 2010.

Mer miljøvennlig transport og infrastruktur og gode kollektivløsninger og helhetlig arealplanlegging må vektlegges.

Utvikling av ny klimavennlig teknologi innen alle disse områdene vil være av avgjørende betydning. Med dagens energipriser og rammevilkår er det en utfordring at utviklingen blir i samsvar med målsettingene.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Følge opp fylkeskommunens og kommunens klima- og energiplaner*
- *Stimulere til utvikling av klimavennlig teknologi*

- *Stimulere til utvikling av fornybar energi*
- *Bidra til økt bruk av tre*
- *Legge til rette for økt binding av CO2 gjennom økt skogproduksjon*

2.4.2.6 Mineralressurser

En vurdering av mineralressursene i regionen viser et stort potensial som kan utvikles gjennom nærmere undersøkelse, planavklaring og infrastrukturinvesteringer. Grongfeltet er det området i Norge som har det største potensialet for funn av nye forekomster av kobber og sink. Kobberprisen er nå betydelig høyere enn det den var mens Grong Gruver var i drift.

Det er grunnlag for å satse på videreforedling av skifere, serpentinit og kleber. En større kalkforekomst undersøkes nå på Kongsmoen. Aplittforekomsten i Namsskogan er under utredning og prøvedrift er oppstartet.

Kunnskap om grus og pukk i fylket skal nå utredes videre slik at tilgang på egnede forekomster forbedres.

Strategi/oppfølgingspunkt

- *Utrede og legge til rette for næringsutvikling basert på mineralressurser*

2.4.3 Kommunikasjoner/infrastruktur

Innledning.

En velutviklet infrastruktur er en av de viktigste forutsetningene for å utvikle næringsliv og bolyst. Skal Nord-Trøndelag evne å konkurrere på eksportmarkedene må vi ha minst like god tilgang på kommunikasjoner som konkurrentene. Skal Nord-Trøndelag evne å konkurrere om den mest kvalifiserte arbeidskraften og dermed også økt bosetting, må vi framstå som et fylke der tilgangen både på digital- og kulturell infrastruktur ikke setter begrensinger.

Regionalt Utviklingsprogram representerer ikke særlig omfang av økonomiske virkemidler for de store fysiske utbygginger av veier, flyplasser og bane, men i utviklingssammenheng er det likevel svært viktig at området underlegges et sterkt politisk fokus. Nasjonal Transportplan og Fylkesvegplanen er viktige dokumenter i denne sammenheng. Trøndelagssamarbeidet og samarbeidet gjennom Landsdelsutvalget er redskap for å få økt gjennomslagskraft opp mot sentrale myndigheter.

2.4.3.1 Utbygging av digital infrastruktur

Fylkestinget er pådriver for å bygge ut bredbånd i Nord-Trøndelag. Gjennom flere år er det gitt tilskudd til utbygging av slik infrastruktur. Fortsatt er det husstander i vårt fylke som ikke er tilknyttet bredbåndsnettet. Målet er full dekning. Derfor er det fortsatt behov for slik satsing.

Først og fremst snakker vi om bredbåndsutbygging, men i noen tilfeller vil det også være aktuelt å gå inn på kombinasjonsløsninger som innebærer bruk av midler til tiltak som gir både bedret mobildekning og bredbånd i deler av fylket.

Målet om full bredbåndsdekning har tatt utgangspunkt i hastigheter som vi kjenner som ADSL eller bredbåndsradio. Samtidig har det i sentrale områder i vårt fylke skjedd en omfattende utbygging av bredbåndsfiber, først og fremst i regi av NTE Bredbånd. Nord-Trøndelag ligger helt i norgestoppen når det gjelder dekning av raske bredbånd. Denne andelen kan økes betydelig når vi nå ser på mulighetene for å legge trekkør for bredbåndsfiber i forbindelse med utbedring og asfaltering av fylkesvegene, og når kommunene ser på mulighetene for å legge trekkør når de arbeider med veg, vann og kloakk, eller andre gravearbeider.

Kommunaldepartementet har de siste årene bevilget ekstramidler til fylkene (kompensasjonsmidler for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift) for utbygging av digital infrastruktur. Det er viktig at departementet fortsetter denne ordninga slik at næringsliv og husholdninger i distriktene kan få lik tilgang på moderne digital infrastruktur som sentrale strøk. (se også kap. 3.7)

Det må føres en god dialog med kommunene og lokalt næringsliv når de konkrete prosjektene skal identifiseres og gjennomføres. Det er derfor viktig at fylkeskommunen på ulike måter bekjentgjør for aktørene mulighetsrommet som disse virkemidlene gir.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Utbygging av bredbånd i områder med spredt bosetting*
- *Kombinasjonsløsninger mobil/bredbånd*
- *Langsiktig mål om raskt bredbånd i alle deler av fylket*

2.4.3.2 Kulturell infrastruktur

Det er avgjørende for en positiv nordtrøndersk identitetsutvikling og kulturbasert næringsutvikling å sikre en solid kulturell infrastruktur. Med det forstår vi fysiske anlegg, arenaer og nettverk, kunnskapsutvikling og formidling. Store anlegg for idrett genererer også arbeidsplasser og verdiskaping. Enkelte anlegg gir dessuten rom for betydelig tilleggsaktivitet knyttet til nasjonale/internasjonale arrangement, reiseliv og annen næringsvirksomhet.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppfølging av Idrettspolitisk manifest*
- *Oppfølging av Handlingsplan for kulturminnepolitikken*
- *Oppfølging av Plan for profesjonell kunst*
- *Oppfølging av Strategiplan for kulturnæringer i Trøndelag 2009-2016*
- *Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv inngår*

2.4.3.3 Internasjonal infrastruktur

At norske (og nordtrønderske) myndigheter og bedrifter deltar aktivt på internasjonale arenaer og gjennom dette bedrer rammebetingelsene for utvikling er viktig. Det internasjonale arbeidet foregår i nært samarbeid og

arbeidsdeling mellom fylkeskommunene og et bredt partnerskap i og utenfor Trøndelag. For ungdom er det viktig å ta del i internasjonale jobb- og utdanningsmuligheter.

Internasjonal strategi for Trøndelag har fokus på ungdom, næringsliv og distriktsutvikling.

For næringslivet er målet at trønderske bedrifter skal opparbeide/tilføres tilstrekkelig kompetanse for å kunne virkeliggjøre internasjonale potensial og markedsmuligheter. Det er etablert en politisk ledet oppfølgingsgruppe som i første rekke ser på samarbeid/samordning av aktører. (se også kap. 2.4.1.5)

Strategier for å nå dette målet er:

- Styrke innsatsen for å opparbeide/tilføre internasjonal kompetanse og nettverk hos næringslivet i regionen
- Styrke samarbeidet og samordningen av aktører og prosjekter som arbeider for internasjonalisering av næringslivet

2.4.4. Livskvalitet

Innledning

Vår utfordring er å synliggjøre at Nord-Trøndelag er et attraktivt bostedsalternativ både når det gjelder infrastruktur, servicetilbud og sosiale og kulturelle betingelser. Arbeidet må være rettet mot å utvikle steder hvor det både er attraktivt å bo og attraktivt å etablere seg. Gode stedsutviklingsprosesser krever mobilisering, medvirkning og dialog.

Steder med positivt omdømme er mer attraktive både når det gjelder næring og livskvalitet. Et attraktivt samfunn har et rikt tilbud av fritids- og kulturaktiviteter. Dette gir grunnlag for identitetsbygging, etablering og det bidrar til å bedre folkehelsen. Tettstedene og landsbygda må få en utforming som bygger opp under byggeskikk og identitet. Enkeltmennesker og befolkningsgrupper har imidlertid forskjellige behov. Dette må det tas hensyn til når vi prioriterer utviklingsinnsatsen.

En målrettet stedsutvikling er et godt redskap for å skape kvalitativt gode fellesrom og positive opplevelser. Lokalsamfunnene må gis anledning til å fremme egen kultur og utvikle egne stedsidentiteter. Dette er vesentlig i forhold til lokal stolthet, optimistiske holdninger og videreutvikling av samfunnene basert på tilhørighet og deltakelse.

2.4.4.1 Stedsutvikling

Bedre livskvalitet gjennom et helhetlig fysisk, sosialt og kulturelt miljø betyr stadig mer for folk. Befolkningen og næringslivet stiller skjerpede krav til gode estetiske omgivelser og opplevelser. En videre opprusting og videreutvikling av våre offentlige rom er derfor en god investering. Mange kommuner i Nord-Trøndelag arbeider aktivt med opprusting av kommunesentrene. Prosessene er sammensatte og omfatter ofte flere utbyggingstrinn over flere år. Det er derfor riktig å videreføre og utvikle nye forpliktende partnerskap for å sikre gjennomføringen av stedsutviklingsprosjektene i kommunesentrene og andre særskilte områder.

I vårt fylke har vi et godt utgangspunkt til å videreutvikle mange spennende bygnings- og kulturmiljøer i et tett samarbeid mellom private og offentlige aktører. Hittil har virkemiddelbruken vært konsentrert om opprusting av torg og handlegater som viktige møteplasser. I det videre arbeid med stedsutvikling bør vi i større grad støtte sentrumsutviklingsprosjekter som fremmer det enkelte stedets identitet. Det kan videre være riktig å delta i utviklingen av helhetlige prosjekt som fremmer selve bruken av våre torg og offentlige møteplasser fordi det er nettopp her mange av våre sosiale og kulturelle handlinger og opplevelser kan finne sted. Satsingen på gjennomføringen av de helhetlige utviklingsplanene og styrking av stedsidentiteten for Stiklestad Nasjonale Kultursenter, Falstadsenteret og høgskolesenteret på Røstad fortsettes. Videre vil det være riktig å vurdere deltakelse i nye nasjonale forsøksprogram for utvikling av attraktive lokalsamfunn.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppruste viktige offentlige fellesrom*
- *Styrke bruken av våre offentlige fellesrom*
- *Styrke stedsidentiteten*
- *Utvikle forpliktende partnerskap*

2.4.4.2 Folkehelse

I Nord-Trøndelag er prioriteringer og innsats innen folkehelsearbeid hovedsaklig basert på samme kunnskap som ligger til grunn for de nasjonale innsatsområder. Det er liten grunn til å tro at vårt fylke er vesentlig annerledes enn landet for øvrig når det gjelder utfordringer innenfor folkehelseområdet. Vi må i enda større grad ta hensyn til og bruke lokal kunnskap. Slik lokal kunnskap kan vi få ved å utnytte HUNT3-data, og tilbakeføre disse til kommunene på en slik måte at de omsettes til målrettede kunnskapsbaserte strategier og tiltak.

Folk må nås i dagliglivet. De sunne og gode tilbud, som samtidig oppfattes som enkle og naturlige tilbud, må utvikles på dagliglivets arenaer (skole, arbeidsplass, bomiljø og nærmiljø). For å få til dette må hver kommune ha ressurser til å få synliggjort og koordinert folkehelseinnsatsen. Fylkeskommunen ønsker å støtte opp om dette som en del av oppbyggingen av partnerskap for folkehelse mellom regionalt og lokalt nivå.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Ta i bruk HUNT3-data*
- *Støtte opp om etableringen av partnerskap for folkehelse*
- *Oppfølging av Lov om fylkeskommuners oppgaver i folkehelsearbeidet*

2.4.4.3.Toleranse

Tolerante og åpne samfunn er attraktive og kreative. Prosjektet "Toleranse Nord-Trøndelag" har en målsetning om et Nord-Trøndelag hvor folk verdsetter menneskelig utfoldelse og mangfold som utgangspunkt for trygghet, trivsel og utvikling. "Toleranse Nord-Trøndelag" bidrar til denne målsettingen ved å drive direkte holdningsskapende arbeid, samt å finansiere aktiviteter som øker folks kunnskap og forståelse, konfronterer og endre holdninger, og bidra til at folk oppfører seg tolerant overfor hverandre. En nær tilknytning mellom

fag, forskning og praksis skal sikre brukbarheten i arbeidet. *Toleranse Nord-Trøndelag* er ønsket av ungdom, styres av ungdom, og har mennesker i Nord-Trøndelag som utgjør ungdoms sosiale omgivelser som målgruppe.

Strategi/oppfølgingspunkt:

- *Utvikle toleranse som grunnleggende verdi gjennom konkrete satsinger*

2.4.4.4 Kultur som livskvalitet og attraksjonskraft

Alle innbyggere i fylket bør ha et godt kulturtilbud som spenner fra opplevelser av profesjonell kunst, aktiv deltakelse i lag og organisasjoner, utøving av amatørvirksomhet og kunnskapsbygging om kulturhistorien. Det skapende står sentralt i all menneskelig utvikling. Alle skal kunne delta, uavhengig av forutsetninger. Kulturdeltakelse bidrar til å utvikle skapende evner og til å styrke mestringssevnen. For ungdom er sosial tilhørighet helt avgjørende for opplevd livskvalitet. Oppvekstmiljøet kan være avgjørende for lysten til å skape seg et liv på, eller å flytte tilbake til, eget hjemsted. Ungdom må få være med på å utforme framtidens møtesteder og tilbud på ungdommens egne premisser. Det er de senere år lagt vekt på å inkludere ungdom i planleggingen, både på kommunalt og regionalt nivå.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Tilrettelegge for kulturdeltakelse for alle*
- *Bruke kulturtilbud og kulturdeltakelse som en utviklingskraft for styrket livskvalitet, og i arbeidet med lokal og regional identitetsbygging*

2.4.4.5 Likestilling

Likestilling handler om en forståelse av å fremme deltakelse, påvirkning og like muligheter for alle. Erfaring viser at det fortsatt er behov for tiltak for å utvikle Nord-Trøndelag til en attraktiv region for alle. En viktig del av dette er å engasjere både kvinner og menn i utviklingsprosesser og prosjekter. Kravet om kjønnsbalansert deltakelse i alle prosesser er et viktig redskap for å påvirke dette arbeidet. (se også kap. 1.5)

Fylkestinget vedtok i desember 2008 en Strategi for likestilling og mangfold i Nord-Trøndelag. Satsingsområdene i strategien er oppvekst, arbeidsliv, medvirkning og bolyst. Det er nedsatt en styringsgruppe for oppfølging av strategien, ledet av fylkesråd for kultur Annikken Kjær Haraldsen, og med representanter fra fylkesmannen, KS og fylkeskommunen.

Strategier/oppfølgingspunkter:

- *Oppfølging av Strategi for likestilling og mangfold*

2.4.5. Prinsipper for bruken av virkemidler

Virkemidlene i programmet skal gå til prosjekter som samsvarer med programmets prioriterte mål og strategier. Virkemidlene skal også brukes til å følge opp allerede pågående prosjekter. (se vedlegg 1)

Når det gjelder prosjektene som fylkeskommunen bevilger støtte til (omfatter altså ikke de midlene som Innovasjon Norge, m.fl. får til forvaltning) ønsker fylkeskommunen å rendyrke det **tilretteleggende perspektivet**.

Det skal som hovedregel være **en næringsmessig begrunnelse** når fylkeskommunen deltar i finansieringen av prosjekter gjennom programmet

Det må kunne sannsynliggjøres at prosjekter som får støtte har en **åpenbar positiv samfunnsøkonomisk virkning** og bidrar positivt til å oppfylle fylkesplanens mål og fylkesrådets politikk jfr. også fylkesrådets politiske plattform.

Prosjekter må synliggjøre en **regional effekt**. Det vil si at prosjektene må ha virkning utover for eksempel en kommune. Også i prosjekter som omsøkes fra enkeltkommuner vil det bli lagt vekt på det regionale perspektivet.

Det er anledning til å bruke midlene i programmet til samfinansiering med andre aktører, både private og offentlige. Omfanget av egenfinansiering fra prosjekthaver og/eller medfinansiering fra andre offentlige eller private aktører er en nyttig indikasjon på prosjektets samfunnsmessige verdi. Egenfinansiering kan være både i form av tid og penger.

Det bør normalt ikke gis høyere støttesats enn 50 prosent av prosjektets kapitalbehov.

Tiltak rettet mot kvinner og ungdom skal prioriteres. For slike prosjekter kan støttesatsen være inntil 75 prosent.

2.5. Regional satsing Indre Namdal

Fylkesdelplan for Indre Namdal ble vedtatt 18.2.2009. Planen ble fulgt opp med et handlingsprogram hvor det framgår behov for styrking av utviklingsarbeidet for å møte de spesielle utfordringene regionen har knytta til nærings- og samfunnsutvikling, bolyst og opprettholdelse av folketall.

Operasjonaliseringen av fylkesdelplanen krever en tung satsing og ekstraordinær virkemiddelbruk i Indre Namdal. Fylkeskommunen vil avsette en egen økonomisk ramme til dette. Omfang, innretning og organisering av satsingen utvikles årlig i partnerskap med Indre Namdal Regionråd.

2.6. Regional satsing i kystkommunene i Namdal

I forbindelse med tildelingen av laksekonsesjoner overfører Fiskeri- og kystdepartementet en andel av laksekonsesjonsmidlene til fylkeskommunene til fri bruk innen fylkeskommunens virksomhetsområder. Det foreslås at midlene avsettes som

"kystutviklingsmidler" innen Regionalt Utviklingsprogram, og med disposisjon over flere år.

Prinsipper for bruk av midlene:

- nærings- og samfunnsutvikling i kystkommunene
- næringsutviklingstenking innen marin sektor
- oppfølging av Marin Strategiplan Trøndelag
- FoU-aktiviteter knytta til fiskeri- og havbruk/kystkommunene
- lokal og regional veilednings- og forvaltningskompetanse innen fiskeri og havbruk

Omfang, innretning og organisering av satsingen utvikles årlig i partnerskap med berørte kommuner.

3. Utviklingsområder med egne økonomiske rammer

I dette kapitlet omtales en rekke satsinger der fylkeskommunen overfører midler til andre aktører for oppfølging av spesielle områder av utviklingsarbeidet. Disse satsingene er en viktig del av fylkeskommunens partnerskapsarbeid og fylkeskommunen har, i tillegg til finansieringsrollen, også viktige roller i oppfølgingen.

De politiske og strategiske føringene i RUP 2010 gjelder også for oppfølging av disse områdene og forvaltningen av virkemidlene. (se spesielt kapitlene 1.1, 2.2 og 2.4)

For å ivareta kjønnsperspektivet, er det viktig at beslutningsorganene hos forvalterne av disse virkemidlene har en sammensetning som ivaretar dette.

3.1 Bedriftsutvikling – Innovasjon Norge

Innovasjon Norge (IN) er en stor organisasjon med kontorer i alle fylker og mer enn 30 land. Kontoret i Nord-Trøndelag er det redskap fylkeskommunen benytter i det bedriftsrettede arbeidet. Fylkeskommunen overførte i 2009 50 mill. kroner til bedriftsutvikling og kr 2,75 mill. til regional transportstøtte. IN sine tjenester er:

- *Finansiering* – IN Nord-Trøndelag disponerer lån og tilskudd til bedriftsprosjekter. Dette er nasjonale midler og landbruksvirkemidler i tillegg til bevilgningene gjennom RUP og utgjorde i 2008 330 mill. kroner. Kontoret håndterer en låneportefølje på om lag 500 mill. kroner.
- *Kompetanse* - eksempler på kompetansetiltak er FRAM som skal tilføre bedriftene strategi- og ledelseskompetanse, etablereroppfølging, Fyrtårn som er et utviklingsprogram for kvinnelige bedriftsledere og Alkymisten som er et etablererprogram for ungdom.
- *Rådgivningstjenester* - bl.a internasjonal markedsjekk, internasjonal markedsanalyse, handelsteknisk rådgivning, designrådgivning og råd om beskyttelse av produkter og immaterielle rettigheter.
- *Nettverkstjenester* – for eksempel arbeid i omstillingsområder og med flerbedriftsprosjekter som Bedriftsnettverk og Arena-programmet.
- *Eksposeringstjenester* - profilering av norsk reiseliv i utlandet og næringslivsdelegasjoner til utlandet.

IN vil i 2010 videreføre et nært samarbeid med det regionale partnerskapet. Samarbeidet med kommunene videreutvikles slik at tjenestene er koordinert og bedriftene får best mulig service. Som tidligere vil ungdom og kvinner være spesielle fokusområder i Innovasjon Norges arbeid.

IN' arbeidsområder er:

- Entreprenørskap
- Vekst i bedrifter
- Innovasjonsmiljøer

INs prioriterte bransjesatsinger i Nord-Trøndelag i 2010 er:

- Landbruk
- Reiseliv
- Kultur- og opplevelsesnæringene
- Energi og miljø
- Sjømatnæringen

Innovasjon Norge disponerer også fra fylkeskommunens ramme på lån og aksjekapital fra Regionalt Utviklingsfond.

3.2 Samarbeid med andre regioner

3.2.1 Territorielt samarbeid (Interreg)

Interreg inngår som et av målene for regional utvikling i EU - Mål 3. "Territorielt samarbeid". Gjeldende interregprogram går fra 2007-2013.

Fylkeskommunen har positive erfaringer med samarbeidet Trøndelag – Jämtland og deltar i det nye Interreg IVA (Sverige/Norge) som kom i gang i 2008. I Statsbudsjettet for 2010 er det avsatt **xxx mill. kr** til Nord-Trøndelag som statens bidrag til gjennomføring av programmet.

Den sørsamiske interregsatsingen er nå lagt til Interreg IVA NORD-programmet og Nord-Trøndelag fylkeskommune har sekretariatet for dette.

Innen Mål 3 Territorielt samarbeid inngår også de transnasjonale programmene for Østersjøen, Nordsjøen og Nordlig Periferi (Interreg IVB) samt et interregionalt program (Interreg IVC). I statsbudsjettet er det satt av egne midler til disse satsingene og Nord-Trøndelag kan delta i dem dersom det fremskaffes regional medfinansiering.

Program er utarbeidet for de ulike interregprogrammene og fylkeskommunen medfinansierer prosjekt med midler avsatt i RUP. Man kan også stimulere til deltakelse i andre EU-programmer innen disse midlene.

Det er så langt satt i gang mange prosjekt som fylkeskommunen er medfinansierer på innen interreg, dog med mindre behov for medfinansiering fra fylkeskommunen enn anslått. For 2010 vurderes det å ikke være behov for ytterligere bevilgning til regional medfinansiering over RUP.

3.2.2 Samhandling i Trøndelag

Det er enighet i Trøndelag om å videreføre samhandlingen på sentrale utviklingsområder.

Felles fylkesplan er grunnlaget for samhandlingsprogrammet og et hovedmål for programmet er at satsingen skal bidra til en balansert utvikling i hele Trøndelag. Det er pekt på 3 kriterier som grunnlag for valg av satsinger:

- Det må gjøre en forskjell at hele regionene står samlet om det.
- Det må finnes ressurser å sette inn
- Det må være en sjanse for å lykkes

Trondheim har det siste året tona ned sin rolle i trøndelagssamarbeidet, og retta større oppmerksomhet mot samarbeidet i Trondheimsregionen.

På flere områder kan det vises til klare positive resultater av samhandlingen, dette gjelder bl.a. det internasjonale arbeidet, innovasjonsarbeidet, reiselivssatsingen og arbeidet med å utvikle kulturnæringene. Også innen viktige tjenesteområder som for eksempel helse kan det vises til positive resultat bl.a. bidro et samlet trykk fra regionen til å rette opp skjevfordelingen mellom de ulike helseregionene, noe som tilførte regionen betydelige ressurser.

Flere av satsingene inngår i tiltaksområdene i RUP 2010 og vil finansieres der. Det vil likevel være behov for noen frie midler for å ta initiativ, forprosjekter, mindre utredninger o.s.v. Det avsettes **kr 500 000** i RUP 2010 til slikt arbeid. Det vises for øvrig til Felles fylkesplan 2009-2012 og Samhandlingsprogram 2010.

3.2.3 Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU)

Landsdelsutvalget for Nord-Norge og Nord-Trøndelag (LU) er et regionalpolitisk samarbeidsorgan for de fire nordligste fylkene. LU er fylkeskommunenes felles apparat for de oppgaver hvor felleskap i nord er hensiktsmessig. I noen sammenhenger kan det også være aktuelt med felles samarbeid i hele "det nordenfjeldske Norge". I enkelte saker har det også vært samarbeid med øvrige landsdelssamarbeid, for eksempel Vestlandssamarbeidet, om Kystskogmeldingen og Hurtigruten.

Fylkestinget vedtok i juni 2007 å slutte seg til Landsdelsutvalgets program for perioden 2008-2011. Programmet har tre hovedarbeidsfelt:

- Regionalpolitikk, samferdsel og nordområdene
- Næringspolitikk og rammebetingelser
- Internasjonale arbeidsoppgaver og samarbeid

I 2009 har LU-samarbeidet vært nyttig for Nord-Trøndelag på flere områder. Her kan nevnes:

- Kystskogbruket, oppfølging av kystskogmeldingen
- LUs utviklingsarbeid knyttet til inntektssystemet
- LU har hatt et bredt utredningsarbeid omkring LU-fisk, og LU-Fisk utvalg er opprettet for å øke fokus på fiskeri/havbrukspolitikken i Nord-Norge
- I reiselivssammenheng har LU signalisert at de ønsker å bidra til å gjennomføre Reiselivsstrategi for Trøndelag

- Arbeidet med felles innspill til NTP 2010-2019 og arbeid med rammevilkår for Hurtigruten er videreført
- I mai 2009 ble det arrangert konferanse i Bodø med fokus på mulighetene på marin sektor i Nord-Norge
- I mars 2009 vedtok LU å styrke arbeidet med å legge til rette for fornybar energiproduksjon i landsdelen på et overordnet nivå. I Lus møte i november 09 legges det fram en oversikt over status og hva det jobbes med i de ulike fylkene innenfor området fornybar energi. Det vil også bli vurdert nye samarbeidstiltak.

For 2010 foreslås bevilgningen til LU videreført med **3 mill kroner**.

3.3 Omstillingskommuner

Dersom ekstraordinære utfordringer knytta til nedleggelse av næringsvirksomhet oppstår i en kommune, kan denne søke om status som omstillingskommune. Både kommunen selv, fylkeskommunen, Innovasjon Norge og staten har ulike ansvar i en slik situasjon. Dersom kommunen oppnår status som omstillingskommune har de samme aktørene et langsiktig oppfølgingsansvar.

Meråker kommune fikk i 2007 status som omstillingskommune som følge av at Elkem la ned smelteverksdrifta i Kopperå. ("Statlig ekstrainsats i omstillingsområder") Fylkeskommunen fikk tilført 25 mill. kroner ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2007. I omstillingsperioden forventer staten at fylkeskommunen tilfører kommunen en ekstrainsats på 11 mill. kroner, slik at samla støtte fra stat/fylkeskommune vil ligge på 36 mill. kroner i de årene omstillingsprogrammet går.

Omstillingsleder ble ansatt høsten 2008 og prosjektet gjennomføres nå i nært samarbeid med Proneo AS. På denne måten får en også gjort seg nytte av de erfaringer som partnerskapet har opparbeidet seg gjennom tidligere omstillingsprosesser i fylket.

Det avsettes **kr xxxx** mill. av den statlige rammen og **kr xxx** mill fra fylkeskommunen til dette arbeidet i 2010.

Nærøy kommune har i løpet av de siste årene mistet et betydelig antall arbeidsplasser, bl.a. innen fiskeindustri. I 2007/2008 ble også meieriet på Kolværed nedlagt, samtidig som verftsindustrien opplever store utfordringer knytta til finanskrisen. Som en følge av dette har kommunen, i samarbeid med nabokommunene Leka og Vikna og med støtte fra fylkeskommunen, søkt staten om status som omstillingskommune. I Statsbudsjettet for 2010 har fylkeskommunen fått tildelt ekstramidler for å følge opp dette prosjektet. Dette gir grunnlag for en omstillingssatsing på **kr xxx**, hvor kommunene er utfordret til å gå inn med **kr xxx** mill.

Snåsa kommune opplevde en spesiell utfordring da Øverbygg gikk konkurs i 2008. Som en følge av dette ble det i 2009 etablert et toårig omstillingsprosjekt med mål om å få etablert ny næringsvirksomhet i kommunen. Prosjektet er fullfinansiert for toårsperioden, og satsingen følges opp av aktørene også i 2010.

Innovasjon Norge har sammen med fylkeskommunen en faglig oppfølgingsrolle opp mot disse kommunene.

Verdal gjennomførte fra 2002 et nyskappings- og utviklingsprosjekt der målet bl.a. var å skape en mer robust næringsstruktur og et næringsliv som i mindre grad var avhengig av utviklingen ved Aker Verdal. I tillegg tok prosjektet tak i en del andre grunnleggende utfordringer i Verdalssamfunnet bl.a. gjennom en relativt tung satsing på kultur/bolyst. Etter 6 år var resultatet 250 nye arbeidsplasser, et levende sentrum og stor aktivitet, optimisme og tro på framtida både blant politikere, næringsliv. Industriområdet Ørin har gått fra å være dominert av én hjørnesteins*bedrift* til å bli et hjørnestein*miljø*.

Ved årsskiftet 2009/10 er situasjonen igjen dramatisk for Verdalssamfunnet. Finanskrisen har resultert i en avventende holdning til å investere på sokkelen, noe som har ført til at Aker Verdal for tiden er uten oppdrag. I tillegg er det stor usikkerhet mht. GE Energys framtidige planer om produksjon av offshore vindmøller - her er det tatt kontakt fra politisk nivå i kommunen med tanke på å legge til rette for slik industri i Verdal. I denne situasjonen er det viktig at det etableres en lokal/regional beredskap for å møte utfordringene, men også mulighetene som ligger her. I et slikt arbeid er det viktig at både kommunen, fylkeskommunen og staten bidrar. (se også kap. 2.3)

3.4 De videregående skolene som utviklingsaktør

Våre videregående skoler har en viktig rolle for å nå de vedtatte politiske målsettingene i Nord-Trøndelag. Skolenes rolle som regional utviklingsaktør er først og fremst forankret i deres primære oppgave, som er *å utdanne flest mulig ungdommer på best mulig måte og med best mulig resultat*. I tillegg skal skolene være kompetanseleverandører til voksne og bidra til lokal utvikling og samhandling. I den grad skolene skal involveres i satsinger som går ut over sine primære oppgaver, må dette begrunnes i at engasjementet innebærer en kompetanseheving som vil øke kvaliteten på primærtjenestene.

Det er de siste årene bevilget kr. 3 mill. årlig for å styrke det operative utviklingsarbeidet ved skolene. Bakgrunnen er at skolene har ulike forutsetninger og ulikt finansielt grunnlag for å ivareta rollen som regional utviklingsaktør. Bevilgningen er gitt gjennom Regionalt Utviklingsprogram, men utenfor programmets gjeldende prinsipper for bruken av virkemidler (se s. 21). Grunnbevilgningen på **kr 3 mill.** videreføres i 2010. Utover dette, konkurrerer skolene på lik linje med andre utviklingsaktører om midler til prosjekter.

Det etterlyses en klarere koplign mellom den enkelte skoles faginnretning og innretningen på utviklingsrollen, samtidig som koplignen til det lokale næringslivets utfordringer må bli tydeligere. Dette vil derfor være en viktig del av beslutningsgrunnlaget når skolene søker utviklingsmidler.

3.5 Kommunalt tiltaksarbeid

Kommunene er førstelinjetjeneste i tiltaksarbeidet. Kommunene er nærmest det lokale næringslivet og lokalsamfunnet og har dermed en viktig funksjon som samarbeidspartner, veileder, samt å ivareta kontakt- og være døråpner opp mot regionalt nivå. Et viktig element i dette arbeidet er forvaltning av midler til regional utvikling på lokalt nivå.

Ut fra tilbakemeldinger fra møtene med aktørene ble det i 2009 konkludert med at ordningen med fond oppfattes som et svært viktig virkemiddel for utviklingsarbeidet i egen kommune/region. Mye tyder på at de som har felles fond oppnår en tilleggseffekt gjennom samarbeidet, men at det også er viktig for de fleste kommunene å ha mulighet for å disponere deler av fondet selv. Dette gjelder ikke minst muligheten for et lokalpolitisk engasjement i næringsutviklingsarbeidet.

For 2009 ble det foreslått en ny modell for fordeling av fond. For å sikre forutsigbarheten, videreføres denne modellen også i 2010. Midler øremerket i statsbudsjettet til kommunale fond, **kr xxxx**, fordeles etter de distriktpolitiske sonene som gjelder for statlige virkemidler.

I **sonen IV** (Leka, Vikna, Nærøy, Namsskogan, Røyrvik, Lierne, Høylandet, Grong, Snåsa, Fosnes, Overhalla, Namsos, Namdalseid, Flatanger, Verran, Mosvik) får hver kommune **kr xxxx** som grunnbeløp til kommunalt fond. Meråker kommune har omstillingsmidler, og det forventes at kommunen avsetter samme beløp til fond.

I **sonen III** (Leksvik, Inderøy, Steinkjer, Verdal, Frosta) får hver kommune **kr xxxx** som grunnbeløp til kommunalt fond.

I **sonen II** (Levanger) får kommunen **kr xxxx** som grunnbeløp.

I **sonen I** (Stjørdal) får kommunen **kr xxxx** som grunnbeløp. Dette beløpet tas av fylkeskommunens eget fond.

Regionalt samarbeid er ønsket i Nord-Trøndelag. Erfaringene viser også at samarbeid gjennom regionale fond har gitt positive ringvirkninger. For å stimulere til fortsatt regionalt samarbeid, legges det derfor ut **kr 75 000** pr kommune, dersom kommunene legger inn minimum 75 % av de kommunale fondene, i et felles regionalt fond. I samarbeidsregioner hvor kommunene har ulik distriktpolitisk status (og dermed ulike beløp i fond) legges det minste fondet til grunn for 75%-regelen.

Dette vil utgjøre maksimalt **kr xxxx**, hvorav **kr xxxx** til kommunale fond og maksimum **kr 1 800 000** i ekstra påplussing til regionale fond. Det forutsettes at Meråker kommune avsetter egne midler av omstillingsbevilgningen om kommunen ønsker å videreføre samarbeidet om et regionalt fond med Stjørdal.

Det vil bli utarbeidet egne partnerskapsavtaler med de enkelte fondene. Partnerskapsavtalene vil også inneholde et forpliktende samarbeid mellom fylkeskommunen og kommunene om oppfølging av Regionalt Utviklingsprogram.

Saksbehandling for de kommunale og regionale fondene på bedriftssaker skjer i dag uten særlig kontakt med Innovasjon Norge. Samtidig jobber Innovasjon Norge med etableringer hvor den lokale innsikten er av stor betydning for konklusjonen i saken, men hvor det i dag ikke skjer noen særlig medvirkning fra det kommunale nivået. Fylkeskommunen har avtaler med alle kommunene om fond og Innovasjon Norge har avtaler om nærmere samarbeid med 11 kommuner. Det skulle derfor ligge til rette for en bedre arbeidsdeling mellom kommunene og Innovasjon Norge. Kommunene bør ha et utvidet ansvar for alle saker som krever lokal innsikt og for prosjekter som har et lokalt marked, slik dette prøves ut gjennom avtalen med Steinkjer kommune. På den annen side bør Innovasjon Norge ha ansvar helt fra starten i saker for potensielle vekstetablerere og for innovasjonsprosjekter på nasjonalt og internasjonalt nivå.

3.6 Åarjelsaemien gieles, jieleme jih kultuvre

Dihthe saemien årromedajve lea dihte dajve Kolanjaarken luvliegietjien raejeste Russlaantesne, Engerdaelien raajan Nørjesne jih Eajran raajan Sveerjesne. Goh akte bielie aktede gellielaaketje gaskenasjovnale saemien kultuvre, Noerhte-Trøndelaagen aaj akte årjelsaemien almetjetjerte. Åvtetje eejki dihte årjelsaemien kultuvre lea tjarki jielemegiehteldæmman gårreldahkesne jih båtsoe lea dan åvteste sjidteme goh dihte jieleme mij kultuvrem guadta. Båtsoe viehkehte guktie årjelsaemien gieles, eatnememaahtoe, sosijale nedteviermieh jih sliektebaanth gorresieh.

Regijonale evtiedimmioprogrammesne 2008 biejesovvi 500.000 kr edtja aktem sjiere dårjoehtimmiem evtiedidh edtja årjelsaemien jielemem jih kultuvrem evtiedidh. Lissine Saemiedigkie 1.2 mill kråvnah fylhkentjijeltese dårjoeji jih 3 mill kr Snåasen tjijeltese edtja dæjpeles guektiegielevotem skaepiedidh jih årjelsaemien gielem jih kultuvrem vååjnehtidh. NAV Noerhte-Trøndelaage barka edtja Snåasem goh akte maahtoejarngesov dienesjidie evtiedidh dennie årjelsaemien dajvesne.

Jaepien 2009 dejtje dårjoehtimmide vijrebe evtjede ektine dejnie årjelsaemien byjresinie fylhkesne, jih dan diehre aktem buerie ektiedimmiem gorredidh dejnie årjelsaemien byjresinie, lea aktem sjiere Gaskesadtemeforumem saemien aamhtesidie N-T tseegkeme. Daate gaskesadtemeforume aaj sæjhta aktem vihkeles kribpesjimmievedtijem årroddh edtja daam dårjoehtimmiem evtiedidh.

Tjåanghkan daate akte stoerre dårjoehtimmie årjelsaemien gielese, jielemasse jih kultuvre, jih tjåanghkan 1.7 mill kråvnah daan barkose beaja, jaepien 2009.

Vuesehthe kap. 3.8 "Territorialt samarbeid"/Interreg gusnie aaj akte jijtse årjelsaemien dårjoehtimmie.

3.6 Sørsamisk språk, næring og kultur

Det samiske bosettingsområdet omfatter området fra østspissen av Kolahalvøya i Russland til Engerdal i Norge og Idre i Sverige. Som del av en til dels internasjonal samisk kultur, har Nord-Trøndelag også en sørsamisk befolkningsgruppe. Tradisjonelt er den sørsamiske kulturen sterkt knyttet til næringsutøvelse og reindriften har derfor utviklet seg til å være hovedbærer av denne kulturen. Reindriften bidrar bl.a. til at sørsamisk språk, naturkunnskap, sosiale nettverk og slektsrelasjoner holdes i hevd.

Høgskolen i Nord-Trøndelag har den nasjonale rollen innen høyere utdanning når det gjelder sørsamisk språk og kultur. Grong videregående skole har ansvar for videregående opplæring i Nord-Trøndelag. Her er det viktig med involvering i de nettverkene som fungerer.

I Regionalt Utviklingsprogram for 2008 og 2009 ble det avsatt kr 500.000 til å utvikle en egen satsing for å utvikle sørsamisk næring og kultur. I tillegg bevilger Sametinget hvert år en egen pott på kr 1.2 mill kroner til fylkeskommunen og kr 3 mill til Snåsa kommune for å skape funksjonell tospråklighet og synliggjøring av sørsamisk språk og kultur. NAV i Nord-Trøndelag arbeider for å utvikle Snåsa som et kompetansesenter for sine tjenester i det sørsamiske området.

Disse satsingene videreutvikles i 2010 i partnerskap med det sørsamiske miljøet i fylket, og for å sikre en god dialog med det sørsamiske miljøet er det opprettet et eget Kontaktforum for samiske saker i NT. Dette kontaktforumet vil også være en viktig premissgiver for utviklingen av denne satsingen.

Til sammen representerer dette en betydelig satsing på sørsamisk språk, næring og kultur og det avsettes samlet kr **1.7 mill.** i 2010 til dette arbeidet.

Det vises for øvrig til kap. 3.2.1 "Territorialt samarbeid"/Interreg som også inneholder en egen sørsamisk satsing.

3.7 Kompensasjonsmidler for differensiert arbeidsgiveravgift

I 2007 ble differensiert arbeidsgiveravgift (RDA) gjeninnført i Nord-Trøndelag. Bortsett fra Leksvik og Frosta, fikk alle kommunene i vårt fylke tilbake ordningen på samme nivå som tidligere. I Statsbudsjettet er det lagt opp til at fylkeskommunene får tildelt midler over kap. 551 post 61 for en ekstrainsats i kommuner med bedrifter som ikke fikk tilbake ordningen. Ordningen er todelt;

Den ene delen er en direktekompensasjon til bedrifter i kommuner for å kompenseres for økte kostnader. I og med at de aller fleste kommunene i Nord-Trøndelag har fått tilbake ordningen, vil dette for framtida sannsynligvis bli beskjedne beløp for Nord-Trøndelag (i 2009 kr 1.1 mill). Midler som tilflyter fylket innenfor denne ordningen vil bli fordelt i samarbeid med berørte kommuner.

Den andre delen er en bevilgning som har sitt opphav i endringer i beregningsgrunnlaget for kompensasjon. I 2009 førte dette til at Nord-Trøndelag fikk tildelt en ekstrapott på 6.1 mill. kroner øremerket til utbygging av breiband og annen infrastruktur. (se også kap. 2.4.3 om kommunikasjoner/infrastruktur som beskriver denne ordningen)

Det er klart at denne ordningen videreføres i 2010, men fordelingen og detaljene i ordningen vil ikke være klare før våren 2010.

I tillegg til disse to ordningene forvaltet fylkeskommunen også 3.7 mill. kroner i rentemidler som hadde sitt opphav i RDA-midlene for perioden 2004-2006. Disse midlene var tilgjengelige for næringslivet i alle kommunene som fikk merkostnader i denne perioden. Også for 2010 vil det være noen rentemidler til fordeling, men betydelig mindre enn i 2009.

Vedlegg 1: Satsinger og flerårige prosjekter i 2010

Under satsingsområdene er satt opp en rekke pågående satsinger/prosjekter som følges opp i 2010. Dette er i hovedsak prosjekter som allerede er igangsatt eller vedtatt gjennom tidligere program. Det er imidlertid viktig at prosjekteierne følger opp dette opp mot virkemiddelaktørene, i mange tilfeller gjennom oppdaterte søknader.

Selv om mange satsinger/prosjekter er i gang og legger beslag på betydelige deler av de økonomiske virkemidlene, vil det være rom for flere nye prosjekter innen de satsingsområdene som vedtas gjennom RUP 2010. I tillegg til føringene fra Fylkesplanen og fylkesrådets plattform anviser programmet også noen konkrete retninger på tema partnerskapet ser som aktuelle prosjektområder i 2010.

I kapitlene 2.2 og 2.4 er satsingsområdene i RUP 2010 beskrevet, samtidig som det er satt opp økonomiske rammer for de ulike områdene. Disse *rammene er å oppfatte som indikative*, i den forstand at det er etablert praksis for å flytte midler mellom satsingsområdene dersom det viser seg at behovet for midler avviker betydelig i forhold til den budsjetterte rammen i den ene eller den andre retning. ***Innenfor disse rammene skal både pågående/vedtatte prosjekter, samt nye initiativ/søknader følges opp.***

En del av prosjektene som nevnes er ferdig finansiert, men videreføres i 2010. Disse vil være i en viktig fase gjennom at arbeidet avsluttes eller at det avdekkes behov for videreføring for å sikre ønskede resultater. Videre nevnes også endel satsinger/prosjekter av mer administrativ karakter. Uansett er det i disse tilfeller viktig med fokus og oppfølging i partnerskapet også i 2010. De viktigste prosjektene er nevnt i tabellene under satsingsområdene. I tabellene er også gitt korte stikkordsmessig kommentarer til prosjektinnhold og sammensetning av partnerskapene.

Verdiskaping og kompetanse

– satsinger og flerårige prosjekter som videreføres, planlegges/vurderes i 2010

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Midt-Norsk Filmfond	Trondheim kommune Fylkeskommunene	Videreføring etter evaluering
Kompetansenav innenfor kunstbasert næringsvirksomhet	Kunstnerorganisasjoner, NTFK	Oppfølging av plan for profesjonell kunst for å øke verdiskapingen innenfor kunstbasert virksomhet
Kunstneriske produksjoner/utvikling av festivaler	Kommunene, kulturorganisasjoner, festivaler	Oppfølging av Plan for profesjonell kunst
Ungt Entreprenørskap	Ungt Entreprenørskap, kommuner, NTFK, næringsliv, andre	Prosjekt rettet mot grunnskolen, vg skoler og HiNT. Tilskudd 2009 ok. Arbeides med å legges til driftsbudsjettet 2010
Innovasjonsselskapene i fylket	NTFK, Innovasjon Norge, Kommunene, SIVA.	Omfatter satsingene på Innherred, Steinkjer, Namsos, Nærøysundet og i Leksvik. Samhandling med Sør-Trøndelag mtp oppfølging
Inkubatorsatsing	Bedrifter, Innovasjon Norge, NTFK, SIVA, kommunene	Satsingene gjennomføres i tilknytning til innovasjonsselskapene
Kompetanseutviklingsprogram for oppfølging av ungdom	NTFK, Innovasjon Norge, Ung Tiltakslust, kommunene	Styrke "ungdomskompetansen" i lokalt/regionalt tiltaksapparat. Ikke gjennomført. Fortsatt behov.
"Arena Trøndelag"	Sparebank1, Innovasjon Norge, LO, NHO, NAV, Trondh. Kommune, Næringsforeningen i Trondheim, fylkeskommunene	Publikasjonen Arena Trøndelag – tar pulsen på Trøndelags næringsliv/samfunnsliv. Evalueres høsten 2009 før eventuell videreføring
Profilmarkedsføring av Trøndelag	Trøndelag Reiseliv AS, STFK, NTFK	Årlig reiselivsmarkedsføring på norsk og internasjonalt marked
Reiselivsstrategi for Trøndelag	Kontaktforum Reiseliv Trøndelag	Oppfølging av strategien. Finansiering av aktuelle prosjekter.
Fyrtårnsstrategi for reiselivsmarkedsføring av Trøndelag	Kontaktforum Reiseliv Trøndelag	Gjennomføre prosjekt både på trøndersk og "fyrtårnsnivå" for å skape innhold i fyrtårnsstrategien (for NT: Historiske Trøndelag og Kyst og kystkultur)
Trøndersk Reiselivskonferanse	Trøndelag Reiseliv AS, NHO Reiseliv Midt-Norge, Innovasjon Norge og fylkeskommunene i Trøndelag	Reiselivskonferanse som arrangeres annethvert år, neste gang i 2010
Sykkelturisme i Trøndelag	Landsdelsutvalget, Innovasjon Norge, de trønderske fylkeskommunene, Trøndelag Reiseliv AS og aktuelle destinasjoner	Igangsette et sykkelprosjekt i samarbeid med Landsdelsutvalget
Skognæringa i Trøndelag	Næringsorganisasjoner, næringsaktører, fylkesmennene, fylkeskommunene, Innovasjon Norge	Utvikle samhandling og økt verdiskaping i verdikjeden. Aktuelt å delta i finansieringen av oppfølgingsprosjekt
Innovasjon skole og næringsliv	NTFK, næringslivet, kommunene, nasjonale realfagsmiljø	Skal bidra til økt samhandling med det lokale næringslivet, øke interessen for realfag og gi et bedre tilbud til både elever, lærere og næringslivet.
Huze Entreprenørskap	Steinkjer kommune, NTFK	3-årig prosjekt med oppstart i 2007. Er i avslutningsfasen.
Intro Innherred	Bedrifter, Innherred Vekst, Steinkjer Næringssselskap, NTFK	Videreføre traineeprosjekt på Innherred
Utspring	Bedrifter, FoU-miljø, virkemiddelapparatet	Bedriftsutvikling i Verdal, Leksvik, Orkanger. Kopling mot FoU-miljø
Laksefiske i Namsen	Næringsaktører, fylkesmannen, NTFK, Innovasjon Norge, LMD	Utvikle laksefiske som merkevare og spyspiss for internasjonalt opplevelsesmarked. Planlagt avsluttet iia 2010.
Verdiskaping i trebransjen i Trøndelag	Næringsorg., næringsaktører, fylkeskommunene, fylkesmannen Innovasjon Norge i begge fylker	Utvikling av nye produkt fra trevirke. 2007-2009. Er under avslutning i nåværende form. Utvikling av trebransjen søkes utført gjennom nye arbeidsformer som kan involvere både aktører i ViT og nye aktører.

Markedsplass for grønne omsorgstjenester	Fylkesmannen, Innovasjon Norge, næringsaktører, NTFK	Prosjektet er etablert i regi av Fylkesmannen. Hele tilskuddet fra NT fylkeskommune på kr 250 000 er bevilget fra RUP 2009, men arbeidet går videre i 2010 og 2011
Grønn forskning	Oil, VRI Trøndelag, MR fylke, FM i trøndelagsfylkene og MR, SHP til felles fylkesplan.	Prosjektet er initiert i Tenkeloft Trøndersk Landbruk og fulgt opp av Samarbeidsrådet for landbruket i Midt-Norge og andre parter. 3-årig hovedprosjekt pågår. Nasjonal finansiering søkes for år 2 og 3.
FabLab Høylandet	Fylkesmannen, Innovasjon Norge, NTFK, næringsaktører og forskningsmiljø	Oppstart våren 2009. grunnfinansiert som Småsamfunnsprosjekt fra KRD og Fylkeskommunen. Aktuelle delprosjekt vil komme.
Kongsmos kalkfelt	Høylandet kommune, Norkalsit AS, NTFK	Arealbruk og konsekvensvurderinger. Større planleggingsjobb på infrastruktur
Trøndelag Forskning og utvikling – søkepott	Trøndelag Forskning og Utvikling, NTFK	Utviklingsstøtte for sterkere inngrep mot nasjonale FoU-program
Virkemidler for regional innovasjon VRI	FoU-miljøene, næringslivet fylkeskommuner, IN i Trøndelag, Trondheim kommune, SIVA, NFR, Næringslivet	Ny satsing fra 2008. Satsingen går videre i 2010. Har tatt opp i seg flere tidligere satsinger, blant kompetansemegling Trøndelag
Rock City, næring/utdanning	Namsos kommune, HiNT, Olav Duun, Innovasjon Norge, SIVA, NTFK, næringsliv	Bidra til kompetanseheving/næringsutvikling med grunnlag i rockemiljøet i Namsos
Raudfjellet Snåsa	Statsskog og Snåsa kommune	Utvikling av talk, magnesitt og kleber-forekomstene. Avtale om undersøkelse med Verdalskalk.
Nettverksbankene i N-Trøndelag	Kommunene, fylkesmannen	Legge til rette for samordning. Paraplyorganisasjon etablert.
Alkymisten	Innovasjon Norge, næringsliv	Utviklingsprogram for ungdom med forretningsideer
Områdeprosjekter knytta til miljø/kulturlandskap. Ytre Namdal, Stiklestad, Egge	Kommunene, fylkesmannen	Synliggjøring av miljøverdier i kulturlandskapet som grunnlag for verdiskaping.
Enhetlig tilbud om etablereropplæring	Innovasjon Norge, NAV	Proneo AS med samarbeidspartnere er leverandør
Vitensenteret i Steinkjer	Steinkjer kommune, NTE, NTFK	3-årig utviklingsprosjekt 2009-2011
NORLEIK 2010	Stiftinga Hilmar Aleksandersen i samarbeid med flere nasjonale organisasjoner	

Verdiskaping gjennom utnyttelse av naturressursene

- satsinger og flerårige prosjekter som videreføres, planlegges/vurderes i 2010

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Marin Strategiplan Trøndelag	Det marine partnerskapet representert gjennom styringsgruppen	Oppfølging av planen. Finansiering av nærmere definerte oppgaver/prosjekter
Tenkeloft trøndersk landbruk	Næringsorganisasjoner, næringsaktører, fylkeskommunene, fylkesmennene, Innovasjon Norge, Sparebank1, FoU-miljø	Aktuelt å delta i finansiering av oppfølgingsprosjekter.
Mære som nav for småskala mat/agroturisme.	Oi!, Fylkesmannen, Innovasjon Norge, NTFK, landbrukets organisasjoner, FoU-institusjoner	Produksjon av oppdaterte kompetansetilbud og møteplass for næringsaktører, andre kompetansegivere og forskning.
Oi! – Trøndersk Mat og Drikke as	Fylkesmennene, FoU/utdanningsmiljøer, næringsaktører/organisasjoner, fylkeskommunene, Innovasjon Norge	Arena for næringsutvikling med basis i trøndersk mat av både grønn og blå opprinnelse.
Mer lokal mat til folket 2009-2011		Prosjekteier: Oi Trøndersk Mat og drikke
Veivalg i landbruket	Landbruksforvaltningen i Midtre Namdal, FMLA, Innovasjon Norge i NT.	Situasjonsgjennomgang og drøfting av muligheter.
Storfe i vekst	Næringsaktører/organisasjoner, Innovasjon Norge, fylkeskommunene, fylkesmennene	Tiltak avklares gjennom oppfølging av Handlingsplan for storfekjøttproduksjon i Trøndelag. Beregnet avsluttet i 2010
Trøndersk matfestival	Fylkesmennene, FoU/utdanningsmiljøer, næringsaktører/organisasjoner, fylkeskommunene, Innovasjon Norge	Arrangeres i Trondheim som årlig arrangement. Ligger under Oi! Sitt ansvarsområde.
Utvikling av grønt-næringen i NT	Fylkesmannen, NTFK, næringsaktører.	Utrede utviklingspotensialer. Mobilisering.
Økt satsing på økologisk matproduksjon og forbruk	Trøndelag Forsøksring, FMLA i Nordland, FMLA i NT, FMLA i ST, NTFK, STFK, Nordland fylkeskommune, Statens landbruksforvaltning og næringens organisasjoner.	Bl.a. prosjektet ØkoLØFT for Trøndelag og Helgeland 2007-2009 og Handlingsplan for økologisk landbruk i Trøndelag 2006-2010.
Søke gammelt – skape nytt 2008-2010. Matopplevelser mot fremtiden	Interreg., fylkeskommunene, fylkesmennene, Mære landbruksskole, Oi! Trøndersk mat og drikke AS	Styrke, videreføre samarbeidet med matmiljøet i Jämtland. Kobling mat/opplevelser. Ungdom skal involveres.
Bondens marked Trøndelag	Fylkeskommunene og fylkesmennene i NT og ST, Innovasjon Norge.	Videreutvikle/profesjonalisere Bondens Marked som arena og nettverk for produsenter av gårdsmat. Prosjekt 2008 –2009.
Nam-Namdalen som samarbeidsarena med grunnlag i lokal mat, natur og kultur.	Kommuner, IN, FMLA, Oi! , Navet på Mære, NTFK.	Selskapet Nam-Namdalen A/S er stiftet i mai 2007 med 17 foretak og bedrifter i tillegg til 11 kommuner som aksjonærer.
Potetskolen i Trøndelag	HiNT, forsøksringer, Mære landbruksskole, FMLA, fylkeskommunene og næringen	Kompetanssegivende utdanning etter modell fra Troms
Midt-Norsk Skogsenter	Skognæringa, NTFK, Mære, HiNT, fylkesmannen	Et kompetansenav med spesiell fokus på tilbud for skogsentreprenørene og driftsopplegg i skogbruket.
Doktorgradsstipendiat innen landbruk	Landbruksnæringa, LU, HiNT, Innovasjon Norge, fylkesmannen, NTFK	Treårig stipendiatarbeid innen landbrukspolitikk og landbruksøkonomi. Stillingsbeskrivelse og utlysning under arbeid.
Oppfølging av kystskogmeldinga	Skognæringa i Trøndelag. Samarbeidet Kystskogbruket, FMLA og fylkeskommunene	Finansiering av aktuelle prosjekter
Etablering av lokale skognæringsprosjekter etter modell av "Skognæringa i Trøndelag"	Lokale skogeierlag, kommunene	Allerede etablert i Stjørdal, Meråker, Midtre Namdal og Ytre Namdal
Arbeid med gassrør inn Trondheimsfjorden	TR, Gassforum Trøndelag, IMN, fylkeskommunene, Trondheim kommune	Aktuelle utredninger ajourføres, tilrettelegging for selskapsdannelse. CO2 –håndtering utredes.
MVP (Marint verdiskapingsprogram)	Fylkeskommunene, FoU, næringen, Innovasjon Norge.	Oppfølging og initiering av prosjekter i samarbeid med IN.
Innlandsfisk som ressurs	Innlandskommuner, NTFK, FMLA, private, Oi!, IN.	Utrede muligheter og legge til rette for etableringer i hele verdikjeden.
Blågrønn næringsutvikling	Bioforsk, næringsaktører, FoU-miljøer, fiskeridirektoratet, fylkesmannen i NT, NTFK.	Utvikle nye produksjonsformer i skjæringspunktet fiskeri/oppdrett/landbruk

Nye jordbærsorter for konsum	Bioforsk Midt-Norge, FMLA i NT og FMLA i ST	Utvikle jordbærsorter egnet for salg direkte til konsum og tilpasset midt-norske dyrkingsforhold.
Pådriverstilling i Nidaros Skogforum	FMLA, IN, Fylkeskommunene, kommuner i Nidarosområdet og aktuelle bedrifter.	3-årig arbeid som del av den brede satsing på skogbruk i Trøndelag med formål å øke aktivitet og avvikning i skogbruket i området. Hele støtten fra NTFK på kr 150 000 er bevilget i 2009 ved tilsagn RF-2009-36.
Økt skogbruksaktivitet i Ytre Namdal og Bindal	FM og FK i NT og Nordland, kommunene Vikna, Nærøy, Leka og Bindal, Skognæringa.	3-årig prosjekt for å øke aktivitet og avvikning i skogbruket i området. Hele støtten fra NTFK på kr 450 000 er bevilget i 2009 ved tilsagn FK-2009-19.
”Magiske og verdifulle opplevelser i nord-trøndersk natur”	Direktoratet for naturforvaltning, FMLA, IN, NTFK, kommuner og næringsliv	5-årig prosjekt (2009-2013) i Verdiskapingsprogram for naturarven. Satsing på rovdryppelvelser, fugleturisme og samisk kultur og reiseliv
Bedre rammebetingelser for nordtrønderske fiskerier	Innovasjon Norge, NTFK, kommuner, banker, private	Arbeide for rekruttering til næringen og for lønnsomhet i hele verdikjeden ut fra strukturendringer i flåten.
Overhalla Klonavisenter AS	IN, FMLA, NTFK. Statens landbruksforvaltning.	Treårig kompetanseutviklingsprosjekt i gang for å sikre virksomheten framover
Slowfood/slowfish	fylkeskommuner, næringsutøvere	Oppfølging for å avdekke interesse i NT.
Lite unyttede ressurser (LUR)	Næringsliv, fylkeskommunene, FoU-miljø, fiskeridirektoratet	Tilrettelegging for utnyttning av sjømatressurser og kommersialisering av lite unyttede arter
Vindkraftprosjekter	NTE, Scandwind	Industrialiseringspotensial
Kraftvarmeverket på Skogn	Industrikraft, Norske Skog, Mid-Gas	Ringvirkninger, samordning med annen bruk av gass

Kommunikasjoner/infrastruktur

– satsinger og flerårige prosjekter som videreføres, planlegges/vurderes i 2010

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Kvernmo Motor AS, motorsportsanlegg i Inndalen	Verdal kommune, Kvernmo Motor AS, NTFK, motorsportsklubber lokalt og regionalt	Motorsportsanlegg for i alt 7 ulike grener innen bil, motorsykkel, scooter med mer.
Trønderhallen, storhall ved Røstad, Levanger	Fylkeskommunen, Levanger kommune, HiNT, SINOT, Levanger Håndballklubb	Storhall med 2 håndballflater, svømmehall (25m), stupebasseng m.v.
Gulbergaunet Idrettspark med innendørs hall/anlegg for friidrett	NTFK, vgs, Steinkjer kommune, idretten, næringsliv	Regionanlegg for friidrett på Gulbergaunet Idrettspark
Skitunnel i Meråker	Meråker kommune, næringsliv, NTFK, private sponsorer, skiidretten	Lokalisert i tilknytning til Meråker vgs. Et pionerprosjekt i Norge.
Oppfølging av handlingsplan for kulturminnepolitikken	Kommunene, fylkesmannen, Miljøverndept., Riksantikvaren, NTFK, private aktører	Digitalt kulturminneatlas. Kommunesatsing.
Bergkunstmuseum	Stjørdal kommune, NTFK, Kulturdept.	Fylkesrådet følger opp mot departementet
Access Mid-Norway	Fylkeskommunene, Trondheim Kommune og andre kommuner i Trøndelag, NTNU, SINTEF	Videre engasjement vurderes
Technoport	Fylkeskommunene, Innovasjon Norge, Trondheim kommune, SINTEF, Sparebank1, NTNU, Telenor	Arrangementer i regi av Technoport
Bredbånd	Kommuner, private aktører, NTE, NTFK	Aktuelt i områder med liten markedsdekning. Hovedaktører NTE, Høykom
Påvirke utbygging av mobilnettet i Nord-Trøndelag	Berørte kommune, NTFK, utbyggere	Dialog med mobilaktørene for å avdekke flaskehals/muligheter
Plan for profesjonell kunst	NTFK, kunstmiljøet	Oppfølging mot kunst og kulturnæringsområdet
Bioenergiprojektet Nord-Trøndelag	FMLA, Innovasjon Norge, NTFK, Skogeierlaget, kommuner, Allskog, KS, NTE, NT Bondelag, NT Naturvernforbund	Kommunale/fylkeskommunalt plangrunnlag; samordning
Infrastruktur/fjernvarmenett	Regional stat, NTFK, kommuner	Behov, muligheter, kostnader innen tettsteder
Samordna energistrategi; Klima- og energiplan	Fylkeskommuner, regional stat, KS, NTE. interesseorganisasjoner	Videreføre og følge opp prosjekt

Livskvalitet

– satsinger og flerårige prosjekter som videreføres, planlegges/vurderes i 2010

Prosjekt	Partnerskap	Kommentar
Sentrumstiltak i kommunesentrene og oppfølging av utviklingsplaner for Stiklestad, Falstad og Røstad	Kommunen, næringslivet, vegvesen, NTFK, frivillige organisasjoner etc.	Gjennomføring av fysiske tiltak, og oppfølging av estetiske utviklingsplaner
Stedsanalyser, arkitektkonkurranser og helhetlige utviklingsprosesser i kommunesentrene	Kommunen, regionale etater, næringslivet, lag og foreninger	Helhetlige prosesser som er aktivitets- og identitetsskapende.
Stedsutvikling i Levanger sentrum	Kommunen, NTFK, næringslivet	Oppfølging av partnerskapsavtale
Tilbakeføring av data fra HUNT 3 til kommunene	HUNT Forskningscenter, NTFK, NTNU, kommunene	Oversikt over folkehelsestatus og tilbakeføring av data til kommunene
Idrettspolitisk manifest	Kommuner, idretten, NTFK, Vgsk, HINT/HIST m.fl.	Prosjektet er forutsatt gjennomført 2007-2010
Norges sprekeste fylke, skoleidrettslag, soneutvikling	NT Idrettskrets, vg skoler, NTFK, idretten	Prosjekteier er NT Idrettskrets. Prosjektperiode: 2007- 2010
Friluftssatsingen	NTFK, staten, kommunene, friluftsansjonene	Tilrettelegging av mindre friluftstiltak
Småsamfunnspiloten i Verran* Verransamfunnet	Kommunen, NTFK, staten, bedrifter, innbyggere, frivillige organisasjoner	5-årig prosjekt for nærings- og samfunnsutvikling. Nasjonal pilotkommune
Småsamfunnsprosjekt i Namdalseid, UNGskaperlyst	Kommunen, NTFK, staten, bedrifter, innbyggere, frivillige organisasjoner	3-årig prosjekt for nærings-, kultur- og samfunnsutvikling. Nasjonal pilotkommune
Toleransesatsingen	Nord-Trøndelag barne- og Ungdomsråd, NTFK, kommunene	Oppfølging av ungdomskonferansen Jfr. FR-sak. Delaktig i utredning om opprettelse av innvandrerråd på fylkesnivå. Forlenget til sommer 2010
PLÆNTI -kulturkort for ungdom	Nord-Trøndelag barne- og Ungdomsråd, Kultur- og kirkedep. NTFK, kommunene	Videreutvikles i 2010
Landbruksbygg i kulturlandskapet Fram i lyset	Fylkesmannen, NTFK, Kommunene, Riksantikvaren, NT-Bondelag	Synliggjøre og bevare landbrukets kulturlandskap og byggeskikk. Oppfølging av Handlingsplan for kulturminnepolitikk og bygningsvern
Etablering av aktive elev- og ungdomsråd	NTFK, kommunene, NTBUR, frivillige org og vgs	Kompetanseheving av ungdom som er/vil være aktive i elevråd/ungdomsråd. Flere kurs under planlegging.
Sunt & Godt	Fylkeskommunen, Fylkesmannen, KS, HiNT, 4H	Kosthold- og ernæringsprogram med mål å redusere/forebygge helseskadelige forhold
Videre arbeid med "Region Midt Skandinavia"	Lierne kommune, Røyrvik kommune, Krokoms kommun, Strømsunds kommun, andre offentlige instanser på begge sider av grensen	Opprettholde servicetilbudet i perifere grenseområder. Evt. Interregprosjekt
Rondell	Kommuner, frivillige organisasjoner, NTBUR og NTFK	– kompetansehevings- og nettverksprosjekt for ungdomsarbeidere
Ungdomskort	NTFK, NTNUR, referansegruppen for kollektivtransport for ungdom	Arbeide for Ungdomskortet skal gjelde alle transportmidler
Oppjustering av eksisterende kulturell infrastruktur	Kommuner, institusjoner, NTFK	Større oppjusteringer som ikke er mulig innenfor ordinære rammer. I tråd med signaler fra nyere stortingsmeldinger
Midtnordiske kulturdager 2010	Vikna kommune, Midt-Norden komiteen	Nord-Trøndelag er vertsfylke for midt-nordiske kulturdager hvert 7.år
Sjølushold for studenter	Selskapet God Mat i Godt Selskap, fylkeskommunene i ST og NT, fylkesmannen i begge fylkene, kommuner og sponsorer.	Utarbeide en kokebok for studenter.

Landbruksbygg i kulturlandskapet	Nord-Trøndelag Bondelag, FMLA, FaB-Lab på Høylandet	Fokus på effekten for kulturlandskapet av strukturendringer og nye bygningsformer i landbruket.
---	---	---